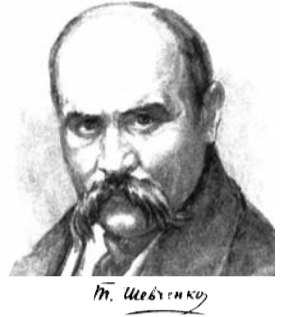

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 23-24/ грудень 2011 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

**З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ
ТА НОВИМ 2012 РОКОМ, ДОРОГІ
СУРІВЦІ І ШАНУВАЛЬНИКИ
«ВІЛЬНОГО СЛОВА»!**

У номері:

- «Принцесі Буковини» ▶ стор. 2
- До погруддя С. Яричевському ▶ стор. 3
- «Право на свою думку» ▶ стор. 4
- Доступ до європрограм ▶ стор. 5
- У душі наукової співпраці ▶ стор. 6
- О. Довженко в Клузь-Напоці ▶ стор. 7
- Українство Мараморощини ▶ стор. 8
- Походження колядки ▶ стор. 9
- Дещо про наші бібліотеки ▶ стор. 10
- Парк Ю. Ракочі в небезпеці? ▶ стор. 11
- 17 січня 1919 року ▶ стор. 12
- Ми раби свого ж часу ▶ стор. 13
- Ісусик до дітей прийде ▶ стор. 14
- «Навіщо ж нам батьки?» ▶ стор. 15
- 1000-ліття Софійського собору ▶ стор. 16

Збори Президії УВКР в Києві

17 грудня відбулися збори президії УВКР з таким порядком денним:

1. Про прийом нових членів УВКР; 2. Про хід виконання Ухвали і резолюцій V Всесвітнього Форуму Українців та рішень попереднього засідання Президії; 3. Про діяльність організацій – членів УВКР у країнах їхнього перебу-

вання; 4. Про підсумки відвідання делегаціями УВКР Придністров'я та Іспанії, «Заробітчани Галичини й Волині – їх минуле й сьогодні. Що змінилось?»; 5. Про членські внески членів-організацій; 6. Про зміни і доповнення до Статуту; 7. Про створення Комісій УВКР; 8. Про Державну програму співпраці із закордонним українством.

Учасники відвідали Національний науковий дослідницький інститут українознавства та всесвітньої історії.

З боку Союзу українців Румунії в роботі зборів Президії УВКР взяв участь голова СУР, депутат Румунського парламенту, член Президії УВКР пан Степан Бучута.

148-а РІЧНИЦЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ

ПРИСВЯТА «ПРИНЦЕСІ БУКОВИНИ»

Гірське містечко Буковини Гура Гуморулуй на 27 листопада 2011 святкувало 148-у річницю від дня народження «Принцеси Буковини» Ольги Кобилянської, великого класика української літератури.

Щоб відзначити постать письменниці, народженої в Гура Гуморулуй, цінителі творчості Ольги Кобилянської Сучавського повіту та Чернівецької області України на чолі із мером міста Гура Гуморулуй Маріусом Урсачуком, Генеральним консулом України в Сучаві Василем Боєчком та заступником голови відділу культури Чернівецької Адміністрації Аркадієм Мойсеєм, відкрили ювілейне свято письменниці світового імені в сквері, що носить ім'я письменниці перед бронзовим погруддям, одушевленим кожного року шанувальниками та любителями її прози.

Мер Маріус Урсачук підкреслив, що гордиться такою постаттю світової величини, як Ольга Кобилянська, святкованій у 1963 р. цілим століттям від дня народження – за рішенням ЮНЕСКО. Зараз святкуємо 148-у річницю письменниці в Етнографічному музеї міста, де відкрито три виставки, присвячені «Принцесі Буковини», і вже готуємо проект, – підкреслив голова міста, – модернізацію скверу Ольги Кобилянської, де, після селекції мистецьких робіт скульпторів Сучави та Чернівців (Україна), відкриється головна алея до погруддя письменниці із традиційними буковинськими експонатами.

У свою чергу Його Ексцеленція Василь Боєчко, визначив світлу постать видатної письменниці Ольги Кобилянської, яка ціле життя була закохана в рідні околиці, про які писала у своїй творчості, хоч проживала у Чернівцях, в Україні, а потім подякував господарям Румунії, делегатам України на почесне свято, письменникам та журналістам за їх любов та повагу до української культури, і запевнив всіх присутніх, що піддержити всіма силами проект вельмишановного мера Гура Гуморулуй Маріуса Урсачука, щоб надати парку ім. Ольги Кобилянської нового вигляду із буковинськими традиційними скульптурами.

Аркадій Мойсей запевнив у своїм виступі піддержку цього заходу, – модернізації парку письменниці, бо вже добре всім відома співпраця на ниві культури між Чернівцями та Сучавою спільними святами Міхая Емінеску, Тараса Шевченка і Ольги Кобилянської, а це явний знак дружби і пошани між двома сусідніми народами.

Після вітальних виступів слідувала панахида, присвячена письменниці О. Кобилянській, проведена отцями Греко-католицьких церков Іваном Волощуком – отцем-вікарієм – та Миколою

Миколаїшином – на акомпанемент дитячих голосів гуртка «Майданки» з однойменного села Майдан.

Свято у сквері Ольги Кобилянської завершилося покладанням вінків та квітів делегатами України та Румунії до погруддя письменниці і, на запрошення художника Івана Боднаря, голови Буковинської філії СУР, поет Юрій Павліш прочитав вітальний сонет «Матусю Ольга!», і всі гості переходять до

Погруддя О. Кобилянській в Гура Гуморулуй

гостинного музею Гура Гуморулуй, де відкрились постійна виставка «Ольга Кобилянська (1863-1942). Життя і творчість» та «Виставка ікон-вишивок» Надії Боєчко, дружини Його Ексцеленції Василя Боєчка, генерального консула України в Сучаві.

Біля виставки «Ольга Кобилянська...» вельмишановні представники Чернівецького Національного Університету ім. Юрія Федьковича визначили постать і валентності класика української літератури.

Так, проф. д-р Богдан Мельничук, зачарований румунською гостинністю і повагою до велетнів української та світової культури, пояснив, в чому полягають валентності творчості Ольги Кобилянської і обдарував музей рідного міста письменниці новими виданнями книг Чернівецької області, між якими «Вісник Буковини», присвячений постаті Ольги Кобилянської (редактори Богдан Мельничук та Володимир Антофійчук), книгу Ярослави Мельничук про пізню творчість Ольги Кобилянської, двомовної збірки «Поезії» Мірчі Лютикав перекладі на українську мову Віталієм Колодієм, автором перекладу «Лучафер» Міхая Емінеску та з власної збірки «Вірші», з яких прочитав поезію, присвячену письменниці.

У свою чергу проф. Володимир Антофійчук дуже цікаво представив велику письменницю – «Ольга Кобилянська в очах своїх та наших сучасників», підкреслив велич класичної постаті української літератури, була і залишилась завжди живою у свідомості сучасників. Тому й видались та видаються книги критики та історії літератури про Ольгу Кобилянську, альбоми та альманахи тощо. Чернівецький Університет готує видання творчості великої письменниці в десятих томах, щоб відкрити в цілому постать класика-аналіста українського роману та модерніста, поета в прозі О. Кобилянської.

Поет і директор Музею ім. Ольги Кобилянської із Чернівців Володимир Вознюк, що подарував експонати для виставки про життя і творчість письменниці, висловив свою радість і щастя, почувавши в цьому душевну єдність між українцями і румунами сусідніх, прикордонних регіонів Сучави та Чернівців, як це сталося таки 27 листопада, в день народження О. Кобилянської, коли свято чернівчан – вранці, перенеслося після обіду в її рідне місто – Гура Гуморулуй, і так воно діється в січні і з святом М. Емінеску, а в березні з Т. Шевченком.

Голова Товариства «Україна-Румунія» Василь Довгий – кіносценарист та драматург (автор кіносценарію «Царівна» (Ольга Кобилянська) продовжив ідею душевної єдності у день свята Ольги Кобилянської, вручивши одноіменну премію Ярославі Колотило, раднику в Міністерстві Культури Румунії. А тому, що заслуги діячів культури, письменників та журналістів Румунії всім відомі, голова товариства попросив нові пропозиції на міжнародну премію ім. Ольги Кобилянської.

Надзвичайний був виступ актриси Дани Анепської в постаті Ольги Кобилянської (із одноіменного театру Чернівців), читаючи твір «Exprompt Phantasie» з сльозами в очах, що не може піднятися на висоту її виховання.

Після такого чарівного виступу проф. д-р Володимир Антофійчук представив книжку автора цих рядків, видану з допомогою Чернівецького Університету в його редагуванні. Автор книжки коротко представив свій текст «Принцеса Буковини», присвячений О. Кобилянській.

Після виступів, присвячених класику української та світової літератури, присутні стали глядачами надзвичайної «Виставки ікон-вишивок» Надії Боєчко, почувавшись, як сказав журналіст Ромео Істрате, справді перед Вітварем Святих Християнських ікон, що душевно осінили присутніх в їх любові до Бога та Святої Сім'ї.

Іван КІДЕЩУК

В СЕРЕТІ ПОСТАВЛЕНО КАМІНЬ ПІД ПОГРУДДЯ СИЛЬВЕСТРОВІ ЯРИЧЕВСЬКОМУ

Уп'ятницю, 14 жовтня цього року, я брав участь у нараді педкадрів з української мови, що відбулася в місті Сучаві.

Міністерство виховання, досліджень, молоді і спорту, відділ меншин разом із шкільним інспекторатом повіту Сучава та Союзом українців Румунії, разом з Союзом поляків Румунії, запросили на цю нараду директорів шкіл, де викладається українська мова, викладачів української мови та методистів.

На Нараду були запрошені професор Петру Каркалете, генеральний інспектор Сучавського повітового інспекторату, проф. д-р Сеч Домокош, генеральний директор Міністерства освіти, відділ навчання меншин і співвідносини з Парламентом та соціальних партнерів, Його Ексцеленція Василь Боєчко, генеральний консул Генерального Консульства України в Сучаві, депутати Ст. Бучута та Гервезен Лонгер, Іван Боднар, голова Сучавської філії СУР, проф. Ельвіра Кодря, радник Міністерства освіти, викладач дрд Роман Петрашук із Бухарестського Університету і голова комісії з навчання СУР.

Після виступів запрошених пан Василь Боєчко повідомив мене, що у місті Сереті Сучавського повіту того самого дня має відбутися і інша велика подія для нас українців, тобто в фестивалі Залі мерії міста має відбутися презентація книги «Сильвестр Яричевський - твори», а перед будинком у парку буде поставлений і посвячений Камінь фундаменту для спорудження пам'ятника Сильвестрові Яричевському, який в своїм житті мешкав у

разом брати участь в подіях, які мали відбуватися у Сереті.

Презентацію книги «Сильвестр Яричевський – твори», упорядкованої та вступною статтею О.М. Івасюка та В.Е. Бузинської (Видавничий дім «Букрек», 2009), книги виданої за сприянням Чернівецької обласної державної адміністрації та Чернівецької обласної ради, зробила університетський проф. В.Е. Бузинська: «Книга містить вибрані твори талановитого українського поета, прозаїка, драматурга, публіциста, педагога, громадського діяча – Сильвестра Яричевського (1871-1918). Це перше на теренах України видання об'єднало свого часу вже опубліковані поезію, прозу, драматургію письменника, а також досі невідому повість «Прокажена, або шумовини суспільности».

Для літературознавців, істориків, культурологів, філософів та усіх шанувальників українського красного письменства».

Після презентації книги з фестивального залу Мерії міста Серета, разом з примарем Адріаном Попою і іншими чиновниками та гостями з України, – тому що на свято прибули голова міста Рогатина та представники районної Ради Рогатина Івано-Франківської області, де 16 січня 1871 р. в родині кравця побачив світ майбутній письменник Сильвестр Яричевський, всі разом зібралися в парку перед Мерією, де був поставлений камінь під фундамент спорудження пам'ятника бувшому громадянину і політичному діячеві Яричевському.

Службу Божу відправили

Справа – наліво: голова СУР, депутат Ст. Бучута, Генеральний консул України в Сучаві В. Боєчко і мер міста Гура Гуморулуй Адріан Попою

Виступ Степана Бучути на вчительській нараді

Слово колишнього депутата Вікентія Ніколайчука

місті Сереті і був певний період і мером цього міста.

Хочай справа вивчення української мови для наших дітей в буковинських

школах є серйозною і важливою, після виступів перед учителями і директорами шкіл я, поважаючи і інші культурні події, згодився з генеральним консулом, щоб

та посвятили місце пам'ятника греко-католицькі священники на чолі із вікарієм Іваном Волощуком.

Степан БУЧУТА

Євген СВЕРСТЮК

Євген СВЕРСТЮК: «Демократія – це терпеливість до іншого і право кожного на життя і на свою думку»

Терпіння – це властивість стійко, в тяжких умовах, без нарікань, витримувати фізично, або морально, страждання, життєві злидні. Теж уміння довго та спокійно пережити щось нудне, неприємне, небажане; здатність довго і наполегливо робити що-небудь.

Терпіння може викоринити недоліки, сформувати позитивні риси характеру, може стати ліками проти всього злого.

Лао Тзу говорить, що скромність, терпіння і співчуття – найцінніші скарби людини. Терпеливість належить до 9-и плодів Святого Духа (любов, радість, мир, терпеливість, доброта, милосердя, віра, лагідність...).

Терпіння виробляється протягом всього життя і досягається воно нелегко і нескоро. Діти не мають терпіння, вони хочуть дістати ту чи іншу річ таки тоді, на місці, як в казці, спішать стати дорослими, не знають тішитися своїм дитинством. Для дітей це нормально, але таке нетерпіння стає в дорослих патологічним, становиться негативною рисою характеру. Спілкуватися з такими людьми неможливо. Вони не дозволяють співбесіднику закінчити свою думку, весь час перебивають співбесідника, а якщо спробуєш заставити таку людину зачекати свою чергу, вона стає нервовою, з'їдається душевно,

забуває те, що хвилина терпіння може врятувати людину від чогось злого, а хвилина нетерпіння може нанести нещастя.

Роберт Фрос пише: «Виховувати терпіння – значить виховувати властивість слухати будь-що самоутверджено».

«Терпіння – гірке, але його плід солодкий», – говорить Ж.Ж. Руссо.

Хто знає терпіти, стає сильним. Терпеливість може стати навичкою, якщо стараємось терпіти щодня, переносити все неприємне без негативної реакції.

В дітей змалку треба виховувати терпеливість і повагу до людей, учити їх своїм прикладом про те, що спокійна бесіда приносить набагато більше користі, ніж нервовий вибух. Категорії людей, що повинні бути найбільш терпеливими – це батьки й учителі.

В житті кожної людини виникають труднощі, а щоб їх подолати, слід докладати зусиль і терпіння, бо труднощі не зникають відразу, тривають певний час (короткий чи довгий).

Терпіння характерне тим, хто знає чекати, але не без мети і лише відповідний час, бо інакше терпіння стає беззмістовним...

Терпіння може визначити на довгий час віру в перемогу, тихим, але терпеливим кроком, веде до мети. Апостол Павло пише до римлян: «...ми хвалимося в утисках, знаючи, що утиск виробляє терпеливість, а терпеливість виробляє досвід, а досвід надію».

«Мовчи і терпи, як мовчить і терпить земля, але не безконечно», – вчить нас народне прислів'я.

Без терпіння людина буде поглинута бурею своїх пристрастей, бо вибухати при найменшій провині когось, значить брак поваги до людини й до самого себе. Терпеливість воістину божественна чистота, вона знаходиться поряд з доброзичливістю і смиренням.

Терплячим треба знати міру терпіння. Безконечне терпіння означає самозаперечення. Існує певний час для того, щоб виростити й виховати дітей, існує період навчання, здобуття професії, а потім служби. Все треба довести до кінця, направити на свою користь, передбачити наслідки.

Терпіння не означає терпіти будь-коли і будь-що, воно не повинно бути пасивним, а прямувати до мети; воно не вороже нам, а учить нас бути сильними, самовладними, непоборними. Це не означає піддатися комусь без реагування.

Якщо поєднати терпіння з любов'ю, то можна творити дива. Терпеливі люди бувають великодушні, а ті, що не мають терпіння – легковажні, без внутрішньої сили.

Євген Сверстюк пише: «Демократія – це терпеливість до іншого і право кожного на життя і на свою думку».

Василь АРДЕЛЯН

Іде Рік лісу – захищаймо Його Величність!

ЛІСОВІ ТАЄМНИЦІ

(Поч. у н-р 11-12/2011 р.)

Після ліщини слідує Дерен (corn). Його гілля повні жовтих квітів, які горять, мов полум'я. Квіти появляються в тих місцях, де було листя до осені. Дерен спішить поповнити ранню весну своєю оздобою - квітами. Його фрукти дозрівають пізньої осені і мають рубіновий колір. Рубінові фрукти разом з листям мідного кольору забезпечують єдиний «одяг» своєю красою.

Слідуючий куц, якого ви узнаете, це – Терен. Скулований від зимних морозів, весною блищить під оздобою білих квітів, які появляються перед зазеленінням. Осінню він повний багатими плодами. Його круглі фрукти при дозріванні мають сіруватий колір...

Похожий тернові, все колючий, це – глід (rădusel). Він відкриває спочатку трохи бруньки, залишаючи, щоб з'явилися листочки, зарублені по краях, яких охороняють 2-3 колючки. Тепер появляються білі квіти з рожевими відтінками. Осінню оздоблюється своїми червоними фруктами.

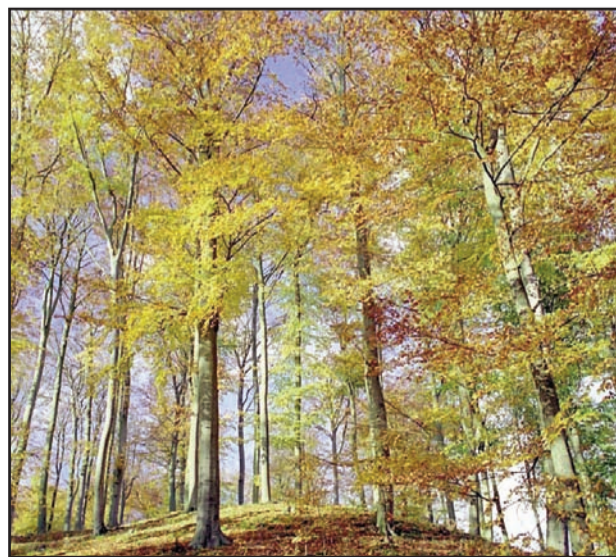
Яка перша рослинка нехтує холод пізньої зими? Чому вона спішить?

– Питають одним голосом внуки.

Дідусь терпеливо вияснює: Весною багато корму, зарання волога, тепло яке відділяє листя, яке гніє, сприяє маленьким рослинам спішити заранні спробувати щастя. Тепер дерева ще не мають листя, – це означає, що вони використовують сонячну силу, яка подає життя. Так пояснюється, що весною поміж стовбурами дерев появляється нагромадження

рослин, які за кілька днів розцвітають і утворюють насіння. Їх життя коротке, але інтенсивне, тому що дуже швидко будуть охоплені густим холодком лісу. Перша квітка, яка подає знак відродження природи, це – підсніжник.

А тепер згадаємо минулі таємниці життя цієї ніжної істоти, – речовини збережені в цибулині з минулого літа, благодійне тепло сухого листя і земля, багата водою, забезпечує швидкий ріст.

Пуп'янок, що на верху хвостика, покритий листям із загостреними верхами, проникають через товстий шар, який обслуговував як покрив. Вийшовши до світла, листочок підіймається, звільнивши нижній білий чистий дзвіночок, побачивши його над сухим листям та гілками. Розумієш його повне чарівництво. Розглядаючи його квітку, зможеш

здати собі справу, яку майстерність має природа. Колір, запах і присутність нектару приваблюють ще приголомшених бджіл від зимного сну. Тяжко знаходиться нектар. Бджоли повинні добре обшукати цю маленьку квітку, доки знайдуть полин. Доторкнувшись до повних мішечків полину, він чіпляється за тіло комахи (бджоли), якого вона переносить до іншої квітки. З часом покрив квітки висихає і падає, утворюючи фрукт, повний насіння. Життя квітки коротке. Залишаються листя, які приготвляють запасні речовини, яких зберігає в цибулині, підземного стебла. Коли холодок дерев покриває землю, рослина попадає в довгий сон і пробуджується наступної весни. Хоч вас приваблює краса цієї квіточки, дорогі внуки, не виривайте і її стебло. Якщо вирвеш квітку, розглянь уважно. Це все, що може бути найніжнішим і найкращим.

Підсніжник має і інших друзів, які сміють нехтувати іноді неприємні умови ранньої весни. Це проліска і фіялка.

Квітка проліска може бути біла, жовта, фіолетова і має вигляд лійки, що появляється з-під шару сухого листя. Вони зачаровують погляд. Вони швидко появляються, представляючи кілька довгих, тонких листків з білою смужкою по середині.

Чому їй удається рости так швидко, удається розквітнути і зробити фрукти? – запитує дідусь.

Вона спішить розквітнути при благодійному сонячному світлі, – відповідає внук. І вона забезпечує собі потрібні речовини під час літа для наступного року. Не треба, щоб вона була активно після зазеленіння дерев, які перескаджують благодійної присутності сонячних променів.

Я радий, що ти зрозумів, дідовий внучку.

(Продовження на 10 стор.)

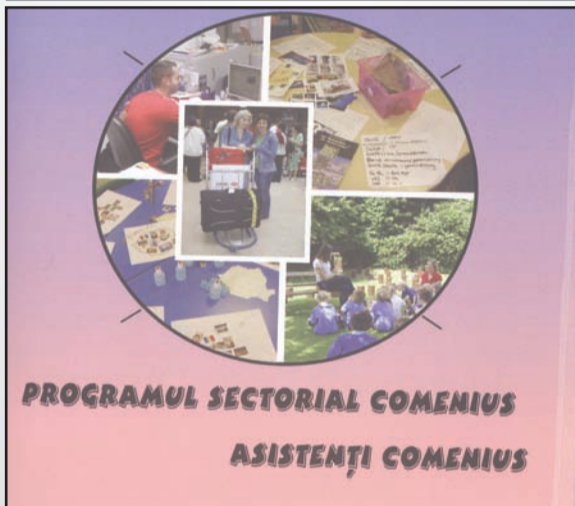
Віргілій РІЦЬКО

Доступ до європейських програм

25 листопада ц.р. відбулася зустріч представників нацменшин в Комісіях з питань освіти і науки у приміщенні Департаменту міжетнічних відносин. Мета цієї зустрічі була ознайомлення з європейськими виховними програмами. У Румунії діє «Національне агентство для суспільних програм у галузі виховання і професійного формування» (Agenția națională pentru Programe Comunitare în Domeniul Educației și Formării Profesionale (ANPCDEFP)), яке має на меті виховання суспільства в Європейському союзі.

Програма «EURODESK» у складі «Національного агентства для суспільних програм у галузі виховання і професійного формування» діє у 33 країнах, і надає повний доступ до інформації для молоді. Їм можна дізнатись про найновіші програми, підходящі молоді при складі Європейської комісії, бути в курсі справ щодо стипендій, практичного стажування, місць праці, фінансових програм та багато іншого. Так само програма «EURODESK» є і підтримкою для програми «Молодь в русі» (Tineret în acțiune), програма, яка підтримує неформальне навчання для молоді через фінансування проектів. Програма «Молодь

в дії» з фінансуванням Європейської комісії має на меті висувати активність між

молоддю, розгортати почуття солідарності і толерантності, підтримування порозуміння молоді з різних країн і внесок поліпшення якості систем, які підтримують заходи молоді. Тут можна дізнатись, як правильно оформити документи для власного проекту.

Щодо професійного формування існують 4 програми:

1. «GRUNDTVIG» – програма, яка пропонує дати виховні альтернативи і сприяє поліпшенню бажаним, незважаючи на їх вік, отримати нові компетенції.

2. «COMENIUS» – програма, у складі якої головна ціль є поліпшення якості шкільного виховання при участі педкадрів. Для випускників вищої освіти програма надає можливість працювати як «асистент комесіос». Головна мета залишається передати майбутнім педкадрам удосконалення і використання методів та прийомів викладу, розуміння концепту європейського розміру, збагачення знань іноземних мов і ознайомитись з різними освітньо-виховними системами країн.

3. «ERASMUS» – програма, призначена для студентів та викладачів, підтримує удосконалення і сприяє у вищій освіті професійному вихованню, новаторському процесу.

4. «LEONARDO DA VINCI» – програма спрямована на професійне формування, підтримує учасників з метою здобути знання, здібності та спеціальність для особистого розвитку.

Роман ПЕТРАШУК

Василь ЦАПОВЕЦЬ

На безлюдному острові (Оповідання)

(Закінчення. Поч. у н-р 11-12/2011 р.)

— Іди своєю дорогою! Чого причепився? – сказав британський молодик, який, здається, був їх шефом, бо час від часу давав вказівки.

– А то... і не доказав. Він прекрасно зрозумів натяк, та не думав поступитись. Занадто для його душі. Наплотив світ отаких виродків, які не дають жити. Цинічно відважились навіть удень, і ти, чесний громадянин, нічого не можеш зробити. Оглянувся навкруги, – знову нікого. Тільки в протилежній частині хтось порався біля його автомобіля.

– Гей! – крикнув Семен, дивлячись в сторону того. Той, або не чув, або не зрозумів. А коли Семен до свого окрику додав помах рукою, той у відповідь відповів тим же жестом. Мабуть, спішив кудись.

– Як ви можете!.. – закричав Семен на них, аж захлинувся від образи.

– А ми можемо! Все можемо! – засміявся шеф.

– Та ще вдень... – не вгавав Семен.

– Ха-ха-ха! – розсміялись. – А ти що, хотів би, щоб ми працювали вночі? А ми, як і ти, хочемо спати.

Молодикам такий хід бесіди сподобався, і, тим більш, їх розвеселив.

Вони вже відкрили дверці, один із них ввійшов в середину, сів за руль і нагнувся, щоб завести машину. Семен втратив рівновагу, бо уже не зміг себе контролювати. Він схопив першого молодика, який стояв ближче до нього, за рукав. Той обернувся. То знову був шеф.

– Ах ти! Ти, стара халяво, чого тобі треба? Тобі сказано: іди собі, поки живий... Не доказав, бо розкинув плечима, а рукою відпихнув так, що той відлетів на кілька метрів.

Падаючи, боляче вдарився головою об припаркований автомобіль. З нижньої губи потекла кров. Став на ноги, хоча йому було вже за сорок. В молодості часто встрявав в різні перепалки, але ніколи не здавався. Бувало, перепадало йому, але здебільш суперникам. Не хотів здаватися і тепер.

Молодики були заняті машиною, і не відчували, як він знову підійшов:

– Ах ви, падлюки! – знову закричав голосно він. – Яка мати таких виродків породила? Наживатись на чужому горбі? Та я тобі як свисну по морді... – і замахнувся на шефа кулаком. – Той відхилився, але потрапив в того, що стояв позаду шефа, так що Семенів кулак розмазав тому мармизу, цівкою бризнула кров із носа. Той з ревом кинувся на Семена, але його зупинив шеф.

– Не так! Давайте – організовано! Навчимо дурного розуму!

Ті обступили Семена. Били спочатку кулаками. Він відскакував то від одного, то від іншого. Це тривало кілька хвилин, поки не впав, а тоді били безжалісно ногами. Спочатку куражився, відмахував кулаками, непопадаючи в жодного із них, згодом благав, щоб ті перестали. Не було кому слухати. Вони, як оті звірі, що відчувають кров, ніщо в світі їх не зупинить. Спочатку пробував підвестись, не хотів лежати під їхніми ногами, а відважно прийняти бій, та коли до його вже туманної свідомості дійшло, що вони можуть вбити, залишився лежати на асфальті. Але це їх не зупинило, безперервно били ногами то по голові, то по спині, по руках і ногах. Спочатку старався захистити уразливі частини тіла, але згодом зм'як і затих. Молотили, як жито на току. Бажання крові затуманило їх розум. Недалеко стояла купка людей, які перешіптувались між собою, були глядачами.

Але ніхто з них не встряв в цей інцидент, ніхто не пробував викликати поліцію і швидку...

Згодом, тяжко відсапуючись, вони зуміли, нарешті, завести автомобіль. Коли сідали, один із них радісно повідомив:

– Почекайте! Ось що у мене! – ключі від машини отого дурня, – сказав, показуючи в сторону лежачого. – Хороший заробіток сьогодні: дві машини. Ану подивимось, котра відгукнеться?

І він автоматичним ключем покрутив в різні сторони. Нарешті, побачив автомобіль марки Мерседес на відстані трьох машин від них.

– Оце наука буде для нього! – сказав він, рулюючи машину з стоянки. – Ото дурак! Як світ держить таких, як він? – додав, плюючи в сторону, де тільки-що була бійка. – Міг би спокійно запропонувати ключі машини, і бійки не було би.

– Тимчасом на стоянці росла купа роззяв. Підходили, розпитували, але ніхто толком нічого не знав, що трапилось.

– Хто там лежить? – запитували.

– Якийсь п'янюга. Бомж? – відповідали одні.

– Живий?

– Нечистий його знає.

– Може, швидку викликати? Ми ж люди! – говорили інші.

– Навіщо? Не бачите, що йому кінець?

Натовп то зростав, то спадав, люди то приходили, то відходили.

– Кого вбили?

– Якийсь злодій. Здається, розборка між кланами.

– Таких мало вбити...

Семен ще чув, ще розумів, та не був у стані промовити слова. Набряклими очима дивився в сторону натовпу, поглядом благаючи допомоги. Потім віки опустились, стало тихо. Спочатку появилася біле світло, побачив свого малого іменинника, який біжить назустріч... біжить, біжить... І...

Через пів години з ревом увірвалася швидка допомога на стоянку міського банку, де лежав німечний його директор...

У дусі наукової українсько-румунської співпраці

Київський інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського присвятив 2-ий номер за 2011 рік видаваного ним журналу «Народна творчість та етнологія» – румунській етнології. Як вказується у вступі даного випуску, – це «перша спроба наукової співпраці українських та румунських етнологів, заініційована Українським етнологічним центром ІМФЕ ім. М. Т. Рильського НАН України». Сподіваємося, що після цієї першої вдалої, як нам здається, спроби співпраці з київським академічним інститутом продовжуватиметься, бо науковий огляд у порівняльному плані української та румунської етнологічних «царин», може, тільки що «заборознено», далеко ще не «розорано», а дослідницьких питань та аспектів – безліч.

Зі сторони Румунії у підготовці даного випуску активну участь взяла завідувач кафедри слов'янських мов Бухарестського університету професор д-р Антоанета Олтяну. Переклади румунських статей на українську мову здійснив канд. іст. н., доцент кафедри етнології, античної та середньовічної історії Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича Антоній Мойсей (кілька перекладів здійснено разом з Аліною Бордіан).

Зміст випуску замислений так, відзначається у вступі, щоб він ознайомив українських читачів «з розмаїттям дослідницьких напрямів у румунській етнології, її новими завданнями та перспективами, з науковими школами», з теоретико-методологічними питаннями тощо.

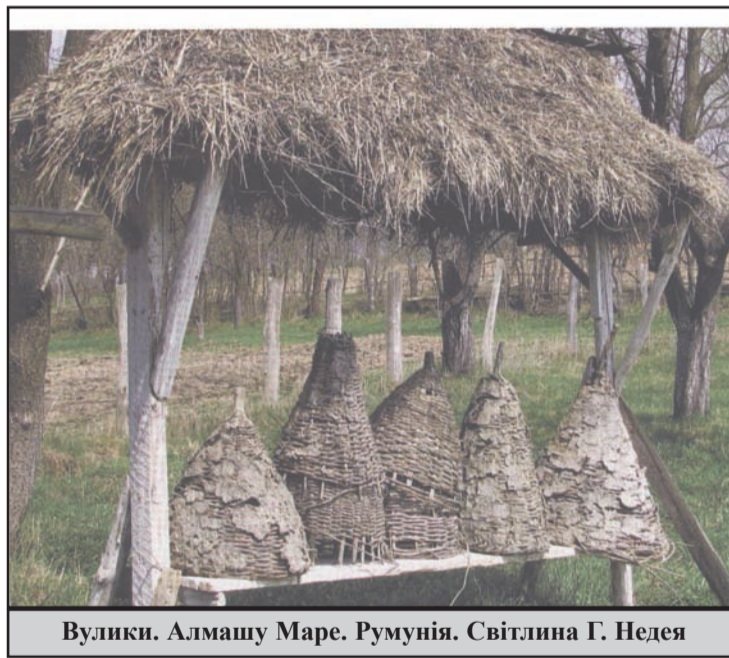
Перший розділ 3 історії румунських етнологічних та фольклористичних студій охоплює наукові розвідки трьох університетських професорів.

У своїй розвідці Розвиток румунської етнології: історія та сучасність Антоанета Олтяну накреслює коротку але «насичену» інформаційними даними багатосторонню панораму румунських фольклорно-етнологічних досліджень, починаючи від аматорських, далі – масових досліджень (за участю видатних постатей, як Богдан Петрічейку-Хаждеу, Грігоріе Точілеску, Ніколае Денсушану, Сіміон-Флоря Маріан і ін.), переходячи потім до професійних досліджень (в яких особливу роль відіграв Бухарестський університет і його професори, зокрема Б. П.-Хаждеу), далі – міждисциплінарних досліджень (здійснюваних наслідником Б. П.-Хаждеу – Овідом Денсушану, Думітру Каракостя, у наш час – Міхаєм Поп), порівняльних (І. А. Кандря, Іон-Константін Кіцімія), соціологічних (Дімітріе Густі, Траян Герсені, Ернест Берня, Константін Бреїлоу – музична соціологія). Авторка не оминула пильною увагою етнологічні дослідження, проведені в університетах міст Ясси, Тімішоара, Клуж-Напока, в Румунській академії наук, в Бухарестському інституті етнографії та фольклору. Представлені також фольклорні архіви країни (включно і музичний архів).

Стаття д-ра наук, професора кафедри етнографії і фольклору Бухарестського

університету Ніколае Константінеску (учня і наслідника Міхая Попа) Фундаментальні орієнтири в румунській фольклористиці – це значно вужче, але глибоко наукове осмислення того, що автор називає «становим хребтом» румунської науки про фольклор, «хребтом», уособленим трійцею вчених Богдан Петрічейку-Хаждеу – Овід Денсушану – Думітру Каракостя.

Стаття професора д-ра Яського університету Петру Урсаке Проблема небуття в працях Мірчі Еліаде, як видно із самого заголовка, це – висвітлення однієї з головних тем міфологічної системи румунського дослідника історії релігій світового авторитету.

Вулики. Алмашу Марє. Румунія. Світлина Г. Недея

Другий розділ Етнографічне картографування, музеєзнавство охоплює три інші статті. Дві з них присвячені провідним етнологічним інституціям. Перша з них, Мультимедійні рукописні архіви, належить докторові наук, академікові Румунської академії, директорів Інституту етнографії та фольклору Сабіні Іспас, яка представляє архів очолюваного нею інституту. Передісторією цього інституту був заснований етномузикологом К. Бреїлоу Фольклорний архів Товариства румунських композиторів, який розпочав свою діяльність 1 січня 1928 р. До початку другої світової війни співпрацівниками Архіву зібрано 30.000 мелодій, зафіксованих на воскових валиках.

Фольклорний архів став базою заснування (5/6 квітня 1949 р.) Фольклорного інституту, структуру якого згодом було розширено шляхом утворення дослідницьких відділів з народної літератури та

етнохореографії, що спричинилося до зібрання дослідницькими групами багатющих аудіо-, відео- та рукописних матеріалів, які становлять так званий «живий архів», в якому зафіксовано «все, що створив людський дух у даній царині». В архіві Інституту фольклору, добавимо, зберігаються і деякі матеріали з українського фольклору Румунії, а це завдяки Міхаєві Попу, який у певний час пробував взяти до інституту і фольклориста-україніста, але, на превеликий жаль, це його щире бажання не сповнилося.

У своїй статті Від Музею румунського села – до Національного музею села імені Дімітрія Густі доктор наук, доцент Християнського університету ім. Д. Кантеміра, директор згаданої вище інституції Паула Попоу, як впливає із заголовка, представляє діяльність інституції від дати заснування (17 травня 1936 р.) до сьогодні.

Головний науковий співробітник, вчений секретар Інституту етнографії та фольклору ім. К. Бреїлоу доктор наук Іон Гіною у своїй статті Румунський етнографічний атлас представляє тематичну масштабність даної праці, ідея, здійснення якої постала давно, а саме її виконання (починаючи від документації для укладення запитальників, в чому, задовольнивши просьбу колишнього завідуючого справою Р. Вулканеску, спричинились і ми перекладом запитальників із сербської, хорватської та македонської мов) уже триває чимало років. Праця налічуватиме 30 томів і охоплюватиме всі етнографічні дані, зареєстровані у ХХ ст. Польові етнографічні обстеження, як нам відомо, проводились і в чимало українських поселень Румунії, цікаво буде дізнатися, що осталося із обстеженого у кінцевій редакції Атласу.

У третьому розділі Традиційний побут та обрядовість подано приналежні даній етнологічній сфері три тематичні розвідки: Прилучення новонародженого до сакрального д-ра доцента Бухарестського університету Нарчіси Штюке, Топографія людського тіла. Нога. Рука д-ра філософії, лектора кафедри сучасної історії університету ім. Бабеша-Бойой Константіна Бербулеску і Румунський народний одяг: традиція і сучасність д-ра наук, головного наукового співробітника Інституту етнографії та фольклору Марії Битке.

П'ятий розділ даного випуску Сучасні фольклорні тексти: символіка, традиції та трансформації охоплює статті Віщунки в румунів Тімоку: колективний та індивідуальний фольклорний репертуар д-ра, провідного наукового співробітника Інституту балканістики Сербської академії наук та мистецтва Анни-Марії Сореску-Марінкович і Фольклорний «Ахілл» здобуває війною Брісеїду – дівчину з народу автора даних рядків.

Усі досі вичислені статті розділів спецвипуску журналу «НТЕ» н-р 2 за 2011 рік – це майже повне «дзеркало» розмаїття дослідницьких напрямів сучасної румунської етнології.

(Продовження у наступному числі)

Іван РЕБОШАПКА

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО В КЛУЗЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ «БАБЕШ-БОЙОЙ»

Олександр Довженко маловідомий румунам, а ознайомлення з ним в Румунії завдячується у великій мірі Союзу українців Румунії, який кілька років тому видав переклад кіноповісті Довженка румунською мовою «Зачарована Десна» (видавництво Мустанг, перекладач Ліана Іван-Гілія), та друкував у своїх періодичних виданнях статті про українського письменника, кінорежисера, кінодраматурга та художника.

Нещодавно члени Клузької філії СУР, прихильники української культури та представники філологічного факультету Клузького університету «Бабеш-Бойой» мали нагоду стати учасниками вшанування пам'яті Олександра Довженка. Лектор д-р Іван Гербіль, один з організаторів, відкрив цей захід та ознайомив присутніх з життям та творчістю Довженка, наголошуючи на його новаторству:

«Його фільми іноді з великою легкістю вважали доброякісною радянською пропагандою. Проте Довженко зафіксував на плівці красу та методи її народження таким чином, як до того часу не зробив ніхто. У фільмах Довженка відхід у небуття має незвичайний підхід; можна сказати, що смерть вже не лякає, вона є примиренням з природою та Господом. Своім новаторством у галузі режисури та сценаристики Довженко відноситься до числа засновників сьомого мистецтва – кінематографії. Завдяки своєму внеску він став одним з тих, хто заклав основи, так би мовити, нового виду мистецтва (кінематографія нараховувала тоді 70 років), відкриваючи нові шляхи розвитку для української кінематографії. Достатньо згадати про вибух режисерських талантів 60-70 років минулого століття, який змусив світову кінематографію заговорити знову про українську кінематографію. Тут слід згадати Параджанова, Осіку, Миколайчука та інших».

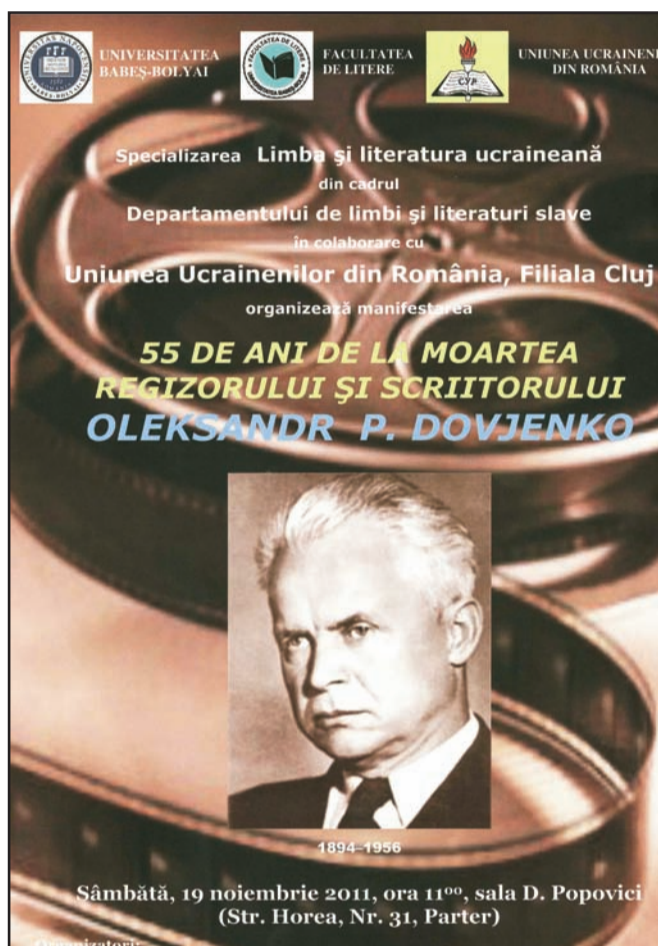
У наступному виступі студентка II-ого курсу українсько-англійського відділення Нарциса Семенюк представила детально дитинство письменника та його кінематографічну діяльність, а лектор д-р Михаела Гербіль побудувала свою доповідь навколо літературного таланту Олександра Довженка під сугестивною назвою «Два Довженки» – один з них є тим, хто служить Сталіну, хоча сам думає, що служить народу, а другий Довженко народжується у своїх щоденниках, розпочатих під час воєнного періоду, де він, нарешті, висловлює і свій власний погляд на радянську систему та на місце в ній українського народу.

Захід завершився переглядом фільму «Земля», який був заборонений в Україні, але користувався великим успіхом у Європі і приніс режисеру міжнародне визнання.

Я запитала лектора д-ра Михаелу

Гербіль, одного з організаторів заходу, чи досягнув захід поставленої мети і чи будуть організовуватися і в майбутньому заходи, присвячені Олександру Довженку. Відповідь:

«19 листопада ми відзначили пам'ять видатного кінорежисера, сценографа та письменника Олександра Петровича Довженка, точніше, 55 років від його

смерті. Цей захід запропонував собі ознайомити студентів та присутніх з надзвичайною діяльністю Довженка в

для студентів, які вперше дізналися про те, ким був Довженко, побачили фільм «Земля», та, за навчальною програмою, непередбачене вивчення цієї особистості. Це було перше святкування Довженка, і ми сподіваємося, що наступного року також проведемо захід, присвячений Олександру Довженку, цьому видатному кінорежисеру й письменнику, де ми ознайомимо публіку з його важливими творами, як, наприклад, твір «Зачарована Десна», переклад якого існує й на румунській мові. Гадаю, як для тих, хто не дуже добре знає українську мову, це буде реальною можливістю ознайомитися з творчістю відомого письменника».

У своїй передмові до збірки «Зачарована Десна» перекладач Ліана Іван-Гілія писала так: «Хто-зна, чи Довженку були відомі слова Бетховена «не зраджувати істині навіть за престол»; в будь-якому разі, здоровий глузд привів його до тієї ж мети: «Писати тільки правду. Не зраджувати їй в жодному випадку. (...) Без страху перед пристрастю та узагальненням. Боятися тільки брехні та перебільшення».

Це найсучайніша його сторона, безсмертна, це сторона універсальності таланту та праці Олександра Довженка, його новаторства в українській культурі після 1917 року, це та сторона артиста, солідарного зі своїм народом, великим любителем усіх людей, якою показує місце артиста у світі».

На завершенні хотілося б додати, що організаторам заходу було досить нелегко підготуватися до вшанування пам'яті геніального митця Олександра Довженка, і те, що зовсім не дивує, адже і в Україні воно

Справа – наліво: унів. проф. д-р Іван Арделян і лектор д-р Іван Гербіль

Лектор д-р Михаела Гербіль

галузі кінематографії. Важливість його фільмів, з-поміж котрих згадаймо фільми «Земля», «Арсенал», «Звенигора», «Іван», «Мічурін» та інші, здобули не лише національну славу, а й світову. Присутні на цьому заході змогли ознайомитися не лише з життям та літературною діяльністю письменника, а і його досягненнями в галузі кінематографії. Це було дуже цікаво

знаходиться на вкрай низькому рівні. У цьому їм допомогли їх колеги з України, яким вдалося знайти і передати до Клузу фільм «Земля». Організатори заходу сподіваються, що до наступного року їм вдасться знайти й інші видатні фільми кінорежисера та глибше ознайомити з його кінематографічними й літературними досягненнями жителів Румунії.

Людмила ДОРОШ

СТАЛІЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО ЕТНІЧНОГО НАСЕЛЕННЯ МАРАМОРОЩИНИ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

(Продовження з попереднього числа)

Проблема національних меншин, які в час панування у Румунії тоталітарного режиму зазнавали національно-культурного гніту, постає однією із найважливіших для суспільства після грудневої революції 1989 р., коли країна вибрала для себе демократичний шлях розвитку. Закон про етнічні меншини, прийнятий 1965 р., могли застосовувати на свою користь, на жаль, лише представники угорської, німецької та сербської національностей.

Отже, українці у період диктаторського режиму зазнавали залякувань з боку влади, пережили найбільший національно-культурний занепад, що зумовило особливості їх подальшого розвитку.

На території Румунії українці розселяються на своїх етнічних та змішаних румунсько-українських землях. Найбільша кількість українського населення в Румунії проживає поблизу кордону з Україною.

Українська меншина в Румунії посідала четверте місце в національному складі населення у 2002 р. після румунів, угорців, циганів. Українці проживають компактно в чотирьох регіонах – Буковині, Мараморощині, Добруджі та Банаті. Їхня чисельність у 1992 році становила 66833 осіб. За даними перепису населення на 2002 р. у Румунії проживало 61091 осіб української національності. Чисельність українського населення в Румунії зменшилась на 5742 особи. Найбільша кількість українців налічується на Мараморощині - 31851 особа (52,1% від усієї кількості), на Буковині — лише 10 тис. осіб (16,4%), а решта — в Добруджі та Банаті.

Етно-демографічні аспекти населення українських сіл повіту Марамуреш засвідчують про сталий розвиток українського етнічного населення.

У табл. 1 наведені статистичні дані про кількість населення в українських селах. Загальна кількість усього населення в українських поселеннях повіту Марамуреш у 1930-2002 рр. зросла на 12468 осіб, а кількість українського населення - на 16230 осіб.

У 1930-1956 рр. кількість населення українських сіл повіту Марамуреш збільшилася на 3481 особу. Повільне зростання чисельності населення пояснюється подіями Другої світової війни та економічними негараздами.

У 1956-1966 рр. населення українських сіл повіту Марамуреш збільшилося на 4506, а у 1966-1977 рр. - на 3334 особи.

Зростання чисельності українців у цей час відбувалося за рахунок високого показника природного приросту. У 1977-1992 рр. чисельність населення в українських поселеннях повіту Марамуреш зросла на 3255 осіб. У період 1992-1995 рр. вона збільшилася на 646 осіб. За період 1995-2002 рр. населення українських поселень зменшилося на 2754 особи [3].

Динаміка чисельності населення в

українських сільських населених пунктах «комунах» має тенденцію до зменшення та старіння. Серед українського населення зазначаємо негативний міграційний приріст та невисокі показники природного приросту населення, що суттєво впливає на їхню загальну чисельність. Необхідно прийняти

Табл. 1. Чисельність населення в українських комунах повіту Марамуреш у 1930-2002 рр., к-ть осіб

Поселення (комуна)	Рік							
	1930	1956	1966	1977	1992	1994	1995	2002
Бістра (Бистрий)	1922	4424	5473	5062	4902	4940	4868	4423
Бочікою Маре (Вилкий Бичків)	4662	3612	4035	4585	4681	4435	4417	4468
Поїснїле де суб Мунте (Руська Поляна, Поляни)	5644	6298	7651	8776	10561	10833	10824	10033
Ремеші (Ремети)	2544	2602	2741	3003	3241	3387	3389	3058
Репедя (Кривий Русь Кривий)	1743	2877	3400	4074	4853	5008	5035	4761
Рона де Сус (Вишня Рона, Верхня Рівня)	4154	4331	4773	5124	4982	5016	4977	4698
Рускова	3158	3164	3741	4324	5183	5536	5539	4854
Всього	23827	27308	31814	35148	38403	39155	39049	36295

певні політико-демографічні заходи для призупинення цього процесу.

Національний склад населення - це розподіл населення за національними ознаками на певній території. Українці повіту Марамуреш є автохтонними і становлять більшість на всіх своїх етнічних землях.

За переписом населення, що відбувся у 1930 р. в українських населених пунктах повіту Марамуреш проживало 23827 осіб, з яких українці становили - 65,6%, євреї - 19%, угорці - 8,4%, румуни - 6%, інші національності - 1%. В даний період спостерігаємо мозаїчність національного складу населення в українських поселеннях Мараморощини. Всього у повіті Марамуреш налічувалося 19249 українців, з яких 81,15 % проживало в селах, а решта - 18,85% - у містах.

Повоєнний перепис населення відбувся в 1956 р. і вважається менш достовірним. Основна тенденція в політиці уряду Румунії була створення гомогенного румунського народу без урахування прав та інтересів інших національностей. У 1956 р. в українських поселеннях Мараморощини проживало 27318 осіб, з яких перше місце посідали українці (86,4%), далі - угорці (6,9%), румуни (5,8%) та інші (0,9%) національності. У 1930-1956 рр. збільшилася частка українців та румунів і внаслідок подій Другої світової війни значно зменшилася частка євреїв. У повіті Марамуреш в 1956 р. проживало 25435 осіб української національності, з яких 92,7% проживало в селах, а решта - 7,3% - у містах. За 26 років міське українське населення зменшилося на 102 особи.

За даними перепису населення 1966 р., в українських селах повіту проживало 31824

особи, з яких 85,1% - українці, 9,3% - румуни, 5,3% - угорці, 0,3% - інші національності. У 1956-1966 рр. чисельність українського населення збільшилася на 3485 осіб, а їх частка в загальній кількості населення зменшилася. Збільшилася в українських селах кількість румунів на 1372 особи. Усього в українських поселеннях у 1966 р. проживало лише 14 осіб єврейської національності. Чисельність українців у 1966 р. в повіті Марамуреш налічувало 29060 осіб, з яких 93,2% проживали в українських селах, 5,5% - у містах, 1,3% - у румунських селах повіту.

Перепис населення 1977 р. показав, що в українських поселеннях Мараморощини з усієї кількості населення (34748 осіб) перше місце посідали українці (87,6%), друге - румуни (7,3%), третє - угорці (4,6%), далі - цигани, німці, євреї та інші національності. Частка українців у 1977 р. збільшилася, а угорців та румунів зменшилася. Все українське населення повіту Марамуреш у 1977 р. налічувало 32723 особи, з яких 93,0% проживали в українських селах, 6,3% - у містах та 0,7% - в румунських селах.

Перепис населення від 1992 р. вважається найбільш об'єктивним. Усього в українських селах проживає 38403 особи, з яких 34142 особи (88,9%) - українці, 2913 (7,6%) - румуни, 1209 (3,1%) - угорці, 101 (0,3%) - цигани та 38 осіб (0,1%) - інші національності. У 1992 р. спостерігалася тенденція до зростання чисельності українців. Всього в повіті у 1992 р. проживало 36685 українців, з яких 93,1% - в українських поселеннях Мараморощини, 6,4% - у містах повіту і 0,5% - у румунських селах. Чисельність українських міщан у 1992 р. становила 2350 осіб. Найбільше українців проживає в містах Сігету Мармаціей (61,4% від усього українського міського населення повіту), Вішеу де Сус (19,9%), Бая Маре (14,5%), Борша (2,5%), Кавнік (0,5%) та Тиргу Лепуш.

Національний склад населення сучасних українських сіл Мараморощини відзначається тим, що, за даними останнього перепису населення 2002 р., українці тут становили 87,7% від усього населення. За останні 72 роки національна структура населення зазнала значних змін. Усього в українських селах проживає 36295 осіб, з яких 31851 особа (87,7%) - українці, 3002 (8,3%) - румуни, 1278 (3,3%) - угорці, 121 (0,3%) - цигани та 43 особи (0,4%) - інші національності. У 2002 р. спостерігалася тенденція до зменшення чисельності українців.

Література:

3. Recensământul populației pe anul 2002//Direcția județeană de statistică Maramureș-Baia Mare.

(Далі буде)

Василь КУРЕЛЯК,
доктор географії

ІСТОРІЯ ПОХОДЖЕННЯ КОЛЯДКИ

Колядки – це величаві пісні, пов'язані із зимовим періодом свят, головні з Різдва Христовим.

Щодо походження колядки у фольклористиці є різні ідеї та думки пов'язані з походженням терміну «коляда». Багато дослідників вважають, що воно походить від латинського слова CALENDAE, що означає свято нового року. Ф. Колесса пояснює його походження від назви нового року у римлян – CALENDAE JANUARIA. Ця чужа назва, що сплелася з старослов'янським празником зимового повороту сонця і пізніше перейшла на зимове новоріччя, вказує на сильні впливи грецької та римської культур в IV-IX ст.

Слід згадати, що видатний історик М. Грушевський звертає увагу на зв'язок української назви із новогрецьким словом «колянта», болгарським «коленде» або «коледа», що вживались на означення вечора перед Різдва на Балканах, і вважає, що «се ім'я вигнало стару губильну назву «корочуна», значення якої не зовсім ясне».

Відома письменниця та дослідниця українських колядок Олена Пчілка, мабуть, дає дійсне пояснення цієї проблеми у такому способі: вона заперечує Ф. Колессу про те, що українська «колядка» походить від римської назви нового року «calendae januarie».

Водночас вона погоджується з тим, що така думка має право на існування, проте це як гіпотеза. Також вона висловлює

припущення, що слова «коляда», скоріше всього, слов'янського походження. Навіть

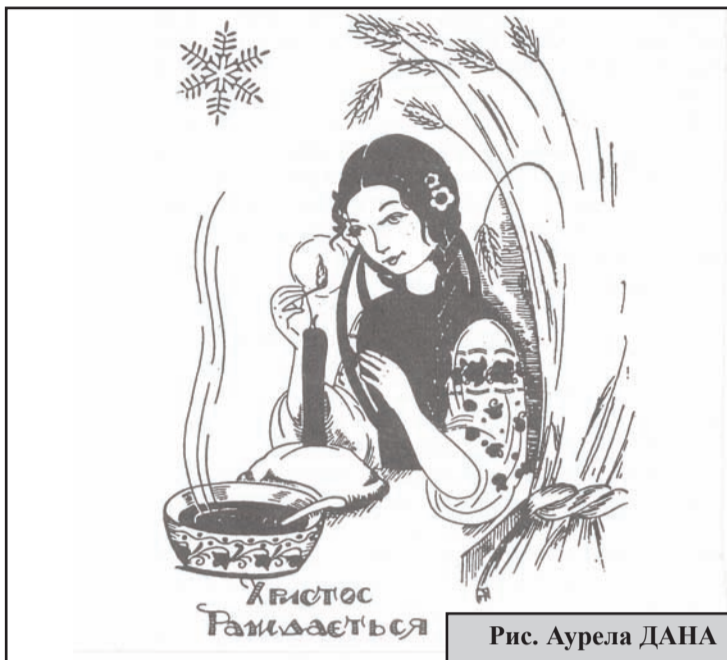

Рис. Аурела ДАНА

Ронянські колядники

наводить приклади, що найдавнішою колядою можна почислити стародавню колядку «Бог предвічний», яку колядують зараз у кожному домі навіть сучасними часами.

Обробкою та відновленням колядок займалися різні видатні композитори. За традицією, колядки вшановували всіх членів сім'ї та родини – господаря, господиню, хлопців, дівчат, а потім внуків.

Разом з появою християнства обряд (звичай) колядування був пов'язаний із празником Різдва Христового.

А щоб наповнитися духовним значенням цього празника, деякими селами в церкві починають колядувати від празника Введення в храм Пресвятої Діви Марії, або від празника Св. Ієрарха Ніколая.

В протязі століть виникли в християн нові колядки, в яких зображаються всі події, які відбулися з нагоди Рождества Ісуса Христа в яслах віфлеємських. Поступово прекрасні нові колядки здобули великої популярності в народі. Так само ввійшло в традицію ходити колядувати головні дітям з різдвяною зіркою, або живим вертепом.

Старі хлопці вже з давніх давен до сьогодні організували так звані «Віфлеєми», в число котрих входить дванадцять членів. П'єса віфлеєма, яку виконують хлопці-легіни, дають зрозуміти всім, хто приймає і слухає їх, все те, що сталося з нагоди Рождества Ісуса Христа.

Я думаю, що перед сучасною фольклористикою стоїть велике завдання, щоб надалі продовжувати дослідження багатого скарбниці українських колядок та щедрівок, щоб і цим способом збагачувати український пісенний фольклор для широкого розвитку духовної культури.

священик Юрій АЛБІЧУК

СТАРОДАВНІ КОЛЯДКИ

АНГЕЛ БОЖИЙ ІЗ НЕБЕС

*Ангел Божий із небес радість нам звіщає днесь,
Що в Віфлеємі Бог воплотився, там, у вертені,
Він появився бідним пастирям.
Що в Віфлеємі Бог воплотився, там, у вертені,
Він появився бідним пастирям.*

*Тож спішім у Віфлеєм, де у яслах Божий Син,
Бо в Віфлеємі Бог воплотився, там, у вертені,
Він появився бідним пастирям.
Бо в Віфлеємі Бог воплотився, там, у вертені,
Він появився бідним пастирям.*

*Там віддаймо честь Йому,
Заспіваймо пісню цю.
Слава во вишніх вічному Богу,
Отцю і Сину, Духу Святому,
А на землі мир!*

*О Дитятко, Спасе наш!
Глянь ласкаво днесь на нас.
Освободи нас з тяжкої неволі,
Дай дочекати кращої долі
З Рождеством Твоїм!*

АНГЕЛ ПАСТИРЯМ МОВИВ

*Ангел пастирям мовив, Христос ся нам народив,
В Віфлеємі, містечку убогим і в роді Давидовім,
З Пречистої Марії.*

*О дивнеє Рождество, великеє торжество
Почала Діва Марія в чистоті, породила в радості
Із Дівства свого.*

*Пастиріє ввірили, до нього поспішили,
З охотов мило Йому співали, Дитя в яслах вітали,
Марію з Йосифом.*

*Уже ся то сповнило, що у пророка було:
Галузка кропова зацвіла, цвіток з неба пустила
І овоч зародила!*

*Слухайте Бога Отця, Неба і землі Творця –
То Син мій наймиліший, коханий з неба посланий,
Його ви слухайте!*

*Богу будь честь і хвала на віки віків і слава.
Як Отцю, так і Його Синові і Святому Духові
В Тройці єдиній.*

Дещо про наші колишні й сьогоднішні бібліотеки

Беручи під увагу те, що час від часу в пресі, при різних офіційних, чи прямо в приватних бесідах, згадується про долю української бібліотеки, що діяла при Українському Ліцеї і Педагогічній школі в Сиготі, хочу вяснити деякі дані, тобто стан бібліотеки в 1962 р., в році, коли я отримала призначення викладача української мови й літератури в українських класах. Тоді наша бібліотека ще знаходилася в будинку бувшої української школи, хоча в 1961 р. класи Українського ліцею перенесли в Ліцей «Філімон Сирбу», тепер колегіум ім. Драгоша Воде, але там ще залишились останні класи Української педагогічної школи (клас учителів і виховательок).

Добре пам'ятаю, що за мої учнівські роки в нашій школі була гарна бібліотека, з численними книгами, журналами, газетами, альбомами тощо, яка справляла сильне враження на кожного учня, що заходив в бібліотеку. А вже ми з'їхалися до Української школи з різних сіл, і багатьох з нас вдома не було жодної книги, або, як писав великий І. Франко, про наші села, наші хати:

«...Але є й писемства в ній познака.
Там під сволоком, завитий в шматі,
Лист небесний – писаний бог зна ким...».

Бібліотека наша, з впорядкованими добре книгами, була одним з найприємніших місць в школі.

В бібліотеці працювала привітна, добродушна наша порадиця пані Мирослава Сливка. Тому учні заходили часто визичати книги, розглядати альбоми і т.д. Тоді книга не мала теперішніх конкурентів: телевізора і інтернету, вона находилася на почесному місці серед учнів, що любили читати.

Лише думка, що наша бібліотека була спалена, викликає сплеск пристрастей, гірке і болісне почуття, бо кожна людина по-своєму, в міру власних уявлень сприймає почуте. Якраз через це я хочу написати про нашу бібліотеку.

Нашому поколінню всі книги в 50-60 рр. минулого століття прислали до нашої школи з Радянської України. Поряд з книгами з класичної і сучасної літератури, перекладали з світової літератури, надсилали нам велике число політичної макулатури: твори Леніна і Сталіна, твори всіх тодішніх радянських діячів (в багатьох випадках), Історію Комуністичної партії Радянського Союзу і України, Конституцію Радянського Союзу і Радянської України, багато-пребагато газет і журналів, зміст яких не важко відгадати чи пригадати. В той час все політизувалось, тому навіть

журнали для дітей і учнів насичені були лєнінсько-сталінським вченням.

Коли директор ліцею «Філімон Сирбу» призначив мене забрати все потрібне для розгортання навчання в українському відділі, правда, зважати на те, що в будинку бібліотеки тільки 2 зали, де необхідно помістити всі книги трьох відділів: румунського, мадярського і українського. Забирати все з української бібліотеки було неможливо й непотрібно забирати всю макулатуру. Моєю метою було забрати всю художню літературу. Наукову літературу перенесли ще 1961 р. разом з лабораторіями природознавства, хімії і фізики.

Я забрала все з класичної і сучасної української і російської літератури, переклади з світової літератури, літературну критику тощо. Жоден твір там не залишився: чи були це «Думи», «Слово про Ігорів похід», чи твори російських письменників Фадєєва, М. Островського, Макаренка і т.п. Вирішили і вирішують, що це варто почекати нові покоління, які залишать припасти порохом твори, що вже нікого не цікавлять.

(Продовження на 11 стор.)

Юлія ГРІНЬ-АРДЕЛЯН

ЛІСОВІ ТАЄМНИЦІ

(Закінчення. Поч. на 4 стор.)

Дід продовжив показувати їм квіти фіалки. Вони представляють ніжність свого синього одягу. Покров утворений з шести синіх листочків, які захищають гудзики синюватих пилюсток.

Рослини, які я вам показав, це віщуні весни. Це момент, коли відкривають гарні покривки квітів інші лісові рослини, що спішають використати світло, яке купає землю, яке скоро заміниться холодком дерев'яних листків.

Яскраві квіти жабника мають зелене листя з металевим блиском. Його використовують для салату, який укріплює організм, послаблений після зими. Квіти схожі на якісь золоті метелики над ізюмурудним кушем. Як існування цієї рослини залежить від капризів весни, яка іноді не дозволяє виходу бджіл з вулика, а без їх внеску до переносу зернинок полену не утворюються фрукти. Листя тяжко працює, використовуючи світло в синтезі і запасі резервів поживи в корені. Так забезпечується існування «індивідів» для наступного року. І це передбачення не надійне, частина цих запасів збирається в бруньки, які знаходяться на початку листя(базі). Вони протеговані товстим покривалом і мають вигляд зерна пшениці.

Яка роль цих бруньок? – питає зацікавлена внучка.

Зараз відповім. Весною бруньки пробуджуються до життя. З бруньки появляється корінь, який прикріплюється до землі там, куди прибув при допомозі дощу. Щоб набрати сил брунька використовує запаси, які отримала від рослини-мами. При появі кількох листочків нова рослинка звільняється від турботи знайдення речовин, потрібних проживанню.

Звичай зберігання запасних речовин зустрічаємо і в анемонах з білими і жовтими квітами. Вони

зберігаються в підземних стеблах, які ще називають кореневищем, – довгі і чорняві, які можуть досягти чверть метра. З них появляються нові рослини, і більше на однім місці. Листя глибоко пориті. На верху появляється квітка з білими пелюстками і багатством жовтих тичинок. Красота появляється в поєднанні незріло зелених листків з білими та жовтими пелюстками. В погану погоду і ніччю квітки схиляються, щоб дощова вода не омила багатство поленових зернин. Та з жовтими квітами називається (păștiță) летрениця лютикова. Ці рослини квітнуть біля Великодних свят.

У формі кушів, продовжує дідусь, між деревами чи на краю ліса нагромаджуються ніжні фіалки. Нагромадження появляються тому, що вони розмножились не насінням, а іншим способом. Від основи листка починають плазучі стебла, а на їх вузлах в контакт з землею можуть появилися корені. На тому місці утворюються нові рослини. Квіти сині, маючи дві пелюстки уверх і три пелюстки вниз, представляючи дійсне чудо природи. Вони сховані між темнозеленим листям. Високоякісний запах і колорит квітки приваблюють бджіл. Нектар осаджений в шпорі. Пилуючись знайти солодкий сік, штовхають тичинки, які випорожняють мішечки на їх голови. Відвідуючи інші квіти, зернини беруть участь в запиленні, позволивши утворення фруктів. І насіння. Знаючи всі ці чудові механізми, певно, що і рослина істота. Щоб віддалити насіння, фрукт відкривається в три боки, даючи можливість вітру розносити їх якнайдалше.

Знак пробудження лісових дерев подає опухлі бруньки тому, що сік, що знаходиться в землі, починає рухатись. Тріскає їх покривало, позволяючи підняти голівку маленьким листочкам. Це знак початку тайної боротьби в лісі. Між маленькими і ніжними листочками ледве проціджуються сонячні промені. Це момент появи конвалії. Між

двома великими листями, загостреними не верху, появляються пуп'янки, схожі на перлини. Коли відкриваються квіти, появляється білий перламутровий віночок ніжних квітів. Після квітів появляються фрукти, схожі на великі круглі і червоні ягоди, які дуже отруйні.

А тепер кілька цікавих див зустрінутих в казковому світі лісу.

Перед позеленінням дерев, зимою, можна замітити на гілках деяких дерев (дуб, тополя, глід) круглі куші, вічно зелені. Це омела, це напів, паразитна рослина. Маючи хлорофіль в шкірі гілок – листях, вона може сама готувати органічні речовини. Потрібний їй надлишок вона бере від дерева, на якому росте. Фрукти дозрівають зимою і мають вигляд липкових зерен, які схожі на перлини. Насіння розносять птахи. Дзьобаючи фрукти, до дзьоба прилипає насіння. Птахи чистять дзьоб по гілках іншого дерева, до якого прилипає насіння. З цього насіння появляються інші рослини.

Паразитизм зустрічається і в рослинах, які ростуть на землі. У підніжжі дерев, і особливо під ліщинами, замінна рослина зовсім різна від наведених вище рослин. По-перше, вона не зелена. Вона появляється в перші тижні весни. Виглядає з лускоподібним хвостиком, відпочиваючи біля коріння дерев. Так пояснюється її назва – змійова трава. В нижній частині хвостика появляються численні розгалуження з присосками, які проникають в корені паразитних рослин, беручи поживу, приготовлену ними. Луска, яка покриває їх, має роль всмоктувального насоса, підлегшує підніс соку, яку добув з коренів рослини газди. Росте дуже поволі. Вона турбується залишити нащадків. Після десяти років від закілчення насіння, підіймається гілка лускова, жовтявля, яка має жовто-червоні луски. На її верхку появляються квіти з подібними відтінками. Якщо її не відвідують комахи, щоб рознесли її пилок. Вона звертається до повівання вітру. Квіти мають довгі тичинки, які мають багато пилку. Струшені вітром, вони звільняють повні мішечки зерна.

ПАРК ПАНА ЮРІЯ РАКОЧИ В НЕБЕЗПЕЦІ?

Тому півстоліття пан професор Юрій Ракоча, який викладав українську та російську мови в загальній школі села Марицея, що в громаді Дарманешти повіту Сучава, започаткував парк, розташований в центрі села, в сусідстві з будинками культури та школи.

Пан Ракоча ходив з учнями семерічки та із ліцеїстами у ліс: викопували молоді деревця та саджали їх там, де тепер цей парк.

Пан Ракоча дуже любив природу, рослини, тварини. Казав, що іде в ліс слухати і чути

Все було під контролем, ніхто не пас тут якусь худобу, і навіть якась там курка чи гуска, якщо там би заблудила, то пан примар Кідовець сунув штраф, або «фантував».

Всі пишались і хвалилися парком, але все має свій кінець...

снігу, їх вирвало з корінням. Тому рік сильний вітер зламав величезну вербу і чудо було, що вона не зруйнувала дім культури.

Цього року буря зламала дерева, а хтось «обчупив» дуба, щоб він висох.

Я думаю, що якби пан Ракоча не пішов у

Бога. Коли ішов у ліс, мав при собі цукор чи цукерки для мурашок, а для білок – горіхи та лісові горішки.

Дуже добре пам'ятаю, як пан Ракоча брав клас та водив нас по лісу і дуже сердився, якщо якийсь шибеник зламав там гілку. Він нам казав, як би то було, як би нам зламали руку?!

Якщо ми здіймали шум, то пан Ракоча знову сердився, кажучи, що він нас всіх любить і взяв би нас у свою пазуху, але боїться, що ми його будемо дряпати.

Багато жителів села Марицея отримали від пана Ракочі книги, на сторінках котрих було багато написано власною рукою: на релігійні теми, на моральні теми, вірші.

Вернемося до Марицейського парку. З колишнього лісу пана Прункула учні викопували такі деревця, як: смереки, ялини, липи, берези, дуби, буки, плакучі верби, акації і т.д., яких саджали тут.

З часом з'явився і живопліт, були поставлені лавки, грядки з квітами. Тут сходилися молоді і дорослі, гомоніли, відпочивали.

Настала груднева Револуція 1989 р., в Румунії запрацювала демократія, а справжні демократи надяться, – читачі вже вгадали, у Марицеї.

На початку вигнали в парк галицю, а пізніше і велику худобу, які зруйнували грядки з квітами. За короткий час живопліт пішов у пень, це коли запустили і вівці. Коли я зробив зауваження, то чабани «вчіпили»: «Пане Коля, ви ще не чули, що у нас демократія»? Вже «капут» комуністам!». І тут я зрозумів, що «наші» будуть руйнувати все те, що зробили інші «наші», чи, може, ті ж самі «наші»? Гм!!!

Значить, те, що росло близько до землі, пропало, як то казали старі люди: «фертік», або, по нашому: «Було і загуло».

Одні з класу, «Номо Maritiensis» почали «чистити» великі дерева. Що це означає? Значить, що мої славні односельчани, одні із них, напали з сокирами та «дружбою» (гарна назва...), і товсті гілки були зрубані, і навіть одні менші дерева упали...

Зимами на хвойні дерева падало багато

вічність тому 20 років, він мав би дуже тяжко захворіти.

Перед домом культури колись були два дубочки (тут мені упала на думку пісня: «Ой на горі два дубочки»...).

Нині залишився один дуб, здоровий, величезний, якого я сфотографував про всякий випадок. Може статися і таке: комусь він впаде тяжко на шлунок, і: «фертік»!

Що буде далі з парком пана Ракочі? Тут пасуться коні, катаються автомашини, трактори, стоять вози, і що тут не робиться?!

Треба ще додати таке: «продали» десятки дерев, парк став рідким, але ніхто не посадив хочби одне деревце натомість! Чому?

Хто знає чому...

Микола КУРИЛЮК

ПС 1: Нині в парку ростуть біля 100 дерев, але я думаю, що рік за роком їх стане чимраз менше.

ПС 2: Диво! Парк почали загороджувати! Хто? Місцева примарія.

ПРО НАШІ БІБЛІОТЕКИ...

(Закінчення. Поч. на 10 стор.)

Воб'єднаній бібліотеці нам приділили окремі полиці, на яких помістили книги, а потім їх записали й впорядкували.

Правда, що при перенесенні книг не вимагали ніяких протоколів, підписів, чи печаток. Крім політичної макулатури, все, що належало до художньої літератури, я забрала.

Що число книг протягом років (35 р.) все минало, – це правда. Учні позичали книги, іноді забували повернути, або просто загубили. В нашій школі діяв такий закон: хто не віддав позичену книгу, повинен був заплатити її ціну або купити нову книгу.

Купити українську книгу не було де, тому купували книжки на румунській мові, або їм прощався «гріх».

Починаючи з 1965 р., Україна перестала посилати до нас в бібліотеку книги, газети й журнали, крім «Літературної газети», журналів: «Українська література й мова в школі», «Всесвіт», «Дніпро», які ще надходили до нас рік-два.

Якщо бібліотеку не обновлюють періодично, то вона бідніє.

На II-ому Конгресі Гуцулів я зустрілась з викладачами і офіційними особами з м. Львова і підняла питання про становище нашої бібліотеки. Вони просили прийти в

Львів і забрати книги «на цілу бібліотеку». Я звернулася до керівництва Союзу, але допомоги не отримала, очевидно, не було інтересу до такої справи. Добре було б, щоб хоч тепер знайшлась слушна нагода поповнити бібліотеку в українським ліцеї в Сиготі, і не тільки. Думаю, що Союз посилає принаймні книги наших письменників з Румунії. В решті-решт оновлення бібліотек повинно б бути одним з основних завдань комісії з культури, що діє при Союзі. В кожній бібліотеці повинні знаходитися книги для бажаних читати, а інтернети – для решти молоді, і не тільки.

Хочу ще нагадати й те, що при муніципальній бібліотеці в Сиготі знаходяться (тоді находилися) українські книги, перенесені з колишньої бібліотеки ARLUS.

Степан Ключурак

*«Полягли гуцули за рідний Сигіт,
В Сиготі ридання, сваволя і гніт...»
Василь ГРЕНДЖА-ДОНСЬКИЙ*

У двох зі своїх віршів – «Бій під Сиготом» та «У Сиготі» – В. Гренджа-Донський оспівує боротьбу закарпатських українців, які вступили в бій під Сиготом з румунськими королівськими військами, створюючи героїчно піднесену картину нерівного змагання:

*«На полю широкім йде бійка завзята,
Тече кров рікою, стекла людська кров,
Долину прокляту кровцею заллято,
В Сиготі чекали нашу хоругву...»*

(«Бій під Сиготом»)

Віра в довгоочікувану волю примножувала сили кількох сотень воїнів, незважаючи на те, що румунське військо було в десятки разів більше. Та про цей історичний випадок сьогодні мало хто й спогадує, бо довгий час замовчувався факт існування держави закарпатців під назвою Гуцульська республіка, яка була проголошена 8 січня 1919 року в селі Ясін, влада якої поширювалась на східні регіони Закарпаття.

11 листопада 1918 року румунські війська захопили буковинську столицю – Чернівці – і посувалася далі на захід. Українська Народна Рада одержала інформацію, що румунська армія вступає в Мараморошину з метою зайняти її столицю – Сигет. Щоб запобігти окупації Сигота румунами, УНР вирішила послати у Сигіт своє військо, яке складалось з 800 чоловік.

«13 січня 1919 року три вповнені сотні війська Гуцульської республіки, поповнені новоприбулими стрільцями: старшинами й підстаршинами Української Галицької Армії – під командуванням Ст. Ключурака – вирушили окремим поїздом на Марамороський Сигіт (...) Порівняно легко вони зайняли Кваси, Білин та Рахів (...) 15 січня військо Гуцульської Республіки зайняло Требушани, Вишаву, Великий Бичків, Кізій, Луг та інші села. Селяни із Луга, Бичкова, Росішки і Косівської Поляни вітали вояків процесіями з церковними коругвами та синьо-жовтими прапорами (...) Лише в одному Богдані до Гуцульської армії зголосилося понад двісті стрільців (...) Перед Сиготом військо Гуцульської Республіки нараховувало близько 1100 вояків (...) Військо мало у своєму розпорядженні дві гармати (на жаль, без патронів), п'ять кулеметів, понад тисячу рушниць та достатню кількість амуніції», – пише Микола Мушинка у другому виданні своєї праці про життя і політично-громадську діяльність Степана Ключурака – «Лицар волі» (Видавництво «Гражда», Ужгород-2011).

Коли жупан Сигота Зомборі (змадьяризований русин) довідався про зайняття Бичкова, запропонував комендантам гуцульського війська дальші переговори і просив вислати делегацію до Сигота. Наступ на короткий час було припинено і поручик Воробець, Василь Клемпуш та Дм. Німчук поїхали до Сигота, де їм обіцяли автономію і великі права в «Руській Країні», вимагаючи, щоб галицькі війська покинули Гуцульщину та щоб гуцули склали зброю. На це встав Василь Клемпуш і заявив: «Повстання роблять самі гуцули, а не Галичина. Наша

ПОРАЗКА ВІЙСЬКА ГУЦУЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В СИГІТСЬКІЙ КОМОРІ 17 СІЧНЯ 1919 РОКУ

Народня Рада рішила відірватися від Мадярщини і приключитися до України. Ми воюємо за переведення цього рішення і будемо далі воювати, та зброї не здамо. Ми запросили галицьке військо для забезпечення порядку». (Августин Штефан – «Українське військо в Закарпатті», Торонто, 1969.). Гуцульське військо з такими умовами не погодилось, і ранком, 16 січня, відділи Дм. Німчука і Дм. Клемпуша стояли вже в передмісті Сигота під мурами Сигітської Комори. Гуцули вночі на плечах винесли три скоростріли і притягнули гармати. Мадяри почали відступати, але один їх відділ сильно боронив малу станцію. Однак, коли заторокотили українські скоростріли і грянули їх гармати, і той відділ здав позиції: «Вправний скорострільчик Дмитро Клемпуш добився до електривні і відтяв дорогу з головного двірця на захід, так, що відділи Німчука скоро обсадили і цей двірець, роззброїли та арештували станційну команду на чолі з мадярським підполковником. Ось так Сигіт був зайнятий і чотириста гуцулів і дві сотні галицького війська пор. Ст. Глушка та пор. В. Воробця заквартирували в сигітських касарнях. Одночасно обсадили міський дім, пошту й інші публічні будинки і вивісили на них синьо-жовті прапори» (Августин Штефан – «Українське військо в Закарпатті», Торонто, 1969).

Гуцульська народна Рада в Ясіні 1918-1919 рр.

На вокзалі гурт студентів-українців зустрів повстанців піснею «Ми гайдамаки». Під звуки військової сурми на приміщенні залізничного вокзалу був піднятий жовто-блакитний український прапор – подарунок коломийської інтелігенції. Українська делегація Сигота хлібом і сіллю вітала гуцульське військо. Прийшла і єврейська делегація і заявила свою лояльність та охоту до співпраці. Жіночий комітет під веденням старших пань Медвідевої та Анни Грабар зайнялися раненими, між якими лежав один з організаторів, Іван Клемпуш, який був ранений в голову.

Місцева влада вислала до румунського командування прохання захистити місто перед «грабунками гуцульських більшовицьких бандитів». В Сигіт прибуло з Великої Бані (Бая Маре) біля 2000 румунських вояків з кулеметами та гарматами. Окружна Команда в Коломії наказала оминати всякий бій з румунами, як також з мадярами, і сигітська команда вислала до румунів під білим прапором парламентаріїв. Румунська команда була добре поінформована про українські сили і відмовилась переговорювати з українцями та дала наказ на наступ.

«Щоб випередити несподіванку, українці почали відступати в напрямі на головний двірець й одночасно вагонувати зброю, набої та невеликий провіант. Навантажений потяг під охороною кількадесять гуцулів, якими командував хор. УГА Притика, з двома скорострілами та з одною гарматою рушив до Ясіня. Румуни оточили місто з заходу та сходу. Щоби вибратися з оточення, група поручика Воробця почала вагонуватися до відвороту. Вояки мали досить ручних гранат і везли з собою три скоростріли. Коли поїзд виїхав з великої станції, румуни розпочали обстріл і на малій станції, в Сигітській Коморі, кількост румунів з засідки били з своїх крісів і п'ятьох скорострільів просто в поїзд, який незабаром зупинився, бо частина рейок була зірвана. Українці відстрілювалися своїми скорострілами і кидали гранати, але мусіли залишити поїзд, бо в ньому знявся вогонь. Почався нерівний бій, бо румуни були у великій перевазі».

(Августин Штефан – «Українське військо в Закарпатті», Торонто, 1969.)

Кількість втрат у Сигітській Коморі (пише Микола Мушинка) в літературі подається порізно:

З. Кудей у документальній повісті «Гуцульська Республіка» (Львів, 1937) пише, що лише на залізничній станції Сигітська комора залишилось коло тридцяти вбитих і понад сто ранених стрільців;

С. Зубичанський в «Літописі Червоної Каліни» (Львів, 1932) наводить біля 60 вбитих і 30 пораних;

А. Штефан у книзі «Українське військо в Закарпатті» (Торонто, 1969) згадує, що Сигітський похід коштував гуцулам 41 вбитого і 400 полонених;

В. Гренджа-Донський в книжці «Покрив туман співучі ріки» (Ужгород, 1928) про трагедію в Сигітській Коморі писав: «Десять соток війська загинуло марно через те, що 20-річні сотники виконували функцію генералів, не розуміючись до того ремесла».

Вацлав Малій у газеті «Pravo ludu» (Прага, 21 січня – 18 лютого 1937 року) наводить 21 вбитого і сімсот полонених воїнів Гуцульської армії.

«Командир Ст. Ключурак у цій операції участі не брав. Він у той час у Квасах організував нові загони гуцульської армії. Операцією мав керувати поручик УГА Воробець, який грубо занедбав свої обов'язки. Окрилений попередніми успіхами, він проводив час у місцевому казино в товаристві «легких» жінок та угорських офіцерів». (Микола Мушинка, «Лицар волі», Видавництво «Гражда», Ужгород-2011).

«Так трагічно закінчився наш похід на Сигіт, – писав Ст. Ключурак у своїх спогадах. – До певної міри причиною тієї невдачі були недостатня обережність наших старшин і непорозуміння між деякими нашими старшинами. Однак головною причиною була негідна і зрадлива поведінка румунської команди, яка добре знала, що наше військо проти румунів не мало ніяких ворожих намірів і що воно добровільно евакуювало місто Сигіт».

Михайло ТРАЙСТА

Ми раби часу, який протікає крізь нас

Визначати час як ідею – це одне з великих досягнень людини. Достить уявити собі, як виглядав би світ, в якому не вичислювали б час. Кант говорить, що людина може вірити те, що в світі нічого не існує, та не може заперечити простір і час. Час орієнтований в єдиний напрям з минулого в майбутнє. В минуле час не протікає. Фізично час має початок і кінець, але, коли і як починається, нам не відомо.

Козирев пише: час – це форма енергії. Якщо хочемо визначити, яка сила відповідає явищу життя на землі, треба вивчити властивості часу.

Те, що люди живуть переважно в минулому, або в мріях про майбутнє, в роздумах і уявах, значить, що так можна втікати із сьогодення. Але, насправді, все відбувається сьогодні. Кожна людина зберігає в пам'яті пережите протягом життя. Якщо розташуємо все протягом часу, що зробили, то ми задоволені.

Необхідний час можна прискорити або припинити, але не можна його усунути. Планування, розклад часу включає в собі майбутнє і забезпечує в нас свідомість власної сили, свого самоутвердження.

Козирев відкрив явище, що час розгортає прилив струму. А наш світ орієнтований наліво і містить в собі позитивний струм, або таку енергію Всесвіту. Якщо час є струм, то має певний наплив навантаження. Коли наплив дочасно змінюється в середині якогось тіла, то тіло стає

легшим, що пояснює левітацію, сомнамбулізм, телекінодію і телепатію, при якій ідею можна передати в той самий час в мозок іншої людини, яка знаходиться на протилежній частині світу. Телепатія залежить від густоти часу. Час містить більшу густоту, коли знаходиться поблизу якоїсь дії або поблизу того, хто сприймає дію і слабішу густоту біля автора дії (агента передачі). Думка впливає на густоту часу.

Час – це найголовніший і енігматичніший

елемент з Всесвіту. Він не розповсюджується, як промені світла, він знаходиться завжди і всюди. На думку Козирева, сонце і всі сфери забирають енергію часу.

Американець Шарль Муссес пише, що час може бути останньою структурою створення

енергії. Енергія, створена часом, проявляється в формі коливання. Час міг би представляти п'яту форму існування матерії, форму, через яку проявляється сила духа.

Так, як час не має жодної маси, ні електричного, ні магнетичного навантаження, його не можна притягнути, чи відштовхнути.

Він може переходити через будь-яке тіло, як через порожнечу. На час ніяк не діє всесвітнє тяжіння, тому міг би бути сполученням матерії і антиматерії, між нейтронами і позитронами. Тоді, коли позитрони повертались би, матерія посувалась би в майбутнє.

Існує зв'язок між діянням сонця і великими епідеміями, нападом саранчі і гризунів. Теж існує співвідношення між сонячними циклами і великими людськими міграціями, війнами і революціями; створюються магнетичні бурі, зростає число самогубств, психоз і дорожніх аварій. Теж сонячні діяння співпадають з іншими епідеміями, як дифтерія, туберкульоз легенів і т.д.

Сонячна діяльність переходить через цикли 1, 11, 35 і 45 років, коли внаслідок сонячних вибухів створюється гаряча плазма і, можливо, інша форма енергії.

Відомо, що людина досягає максимальної сили фізичної праці циклічно в 23 дні, а максимальної душевної і афективної сили в циклі 28 днів і інтелектуальної діяльності в циклі 33 днів.

Ми раби часу, який протікає крізь нас.

Василь АРДЕЛЯН

ВИКОРИСТАННЯ ЛАДАДУ ТА КАДИЛА ПРАВОСЛАВНИМИ ЦЕРКВАМИ

Кожний, хто зайде у православний храм, має можливість відчувати запах ладану. Крім того, під час божественної служби, кожен може побачити, як використовується ладан, а також той «інструмент», з допомогою якого проходить кадіння. Той «інструмент» ми називаємо кадильницею.

А про ладан, який використовуємо і ставимо у кадильницю для кадіння, необхідно описати. Ладан – це різні смоли, змішані з похідними. Його роблять у вигляді невеликих кульок та палять на вугіллі. Якщо говоримо про кадило і ладан, ідеться пояснити таке питання, а саме: Чому ми, священники, чи дякони використовуємо кадильницю і ладан під час наших богослужінь?

Практика кадіння була запозичена зі Старого Завіту. Так і знаходимо записано у Книгу Виходу (Ісхода), 30 глава, записаний Божий «наказ» про використання пахучого ладану під час старозавітного богослужіння. Але для того, щоб перейти до пояснення традиції використання кадила та ладану, думаю, що необхідно коротко зупинитися на темі розвитку традицій у Православній церкві взагалі.

Насамперед вимагається пояснити, уточнити і підкреслити що традиції в Церкві почали формуватися на початку християнської історії.

Учні апостольські та їхні послідовники використовували «зовнішні» об'єкти (предмети) та встановлювали обряди щоб показати або підкреслити глибокий зміст церковного вчення, допомогти людям через зовнішні предмети споглядати небесну висоту служіння Богу.

Зверніть увагу, що всі церковні традиції, без винятку, несуть у собі відповідний зміст, значення.

Обов'язково хочу уточнити, що церква

ніколи не розвивала так звані «пусті» традиції, які б не мали внутрішнього змісту! Використання ладану та кадила у Ново-завітному богослужінні було прийнято повною церквою (до 1054 року церква була одною і нерозділеною), оскільки церква побачила у цьому можливість збагатити богослужіння змістом.

Тому кадіння під час богослужінь здійснюється, щоб підкреслити важливість та повернути нашу увагу до того чи іншого моменту церковної служби, «розбудити» нашу увагу до важливіших частин богослужіння.

Як дим, так і приємний запах ладану привертають нашу увагу до небесного.

Дим – символ зігрітої нашої християнською любов'ю молитви, яка піднімається до неба так легко, як дим. Тому на вечірні поміж іншим молимо Господа через псалмі Давида: «Да ісправиться молитва моя, яко кадило перед Тобою». Нам необхідно мати запалене любов'ю до Бога та ближнього серце, щоб молитви наші досягли небес.

Запах нагадує нам про божественну присутність під час богослужіння. Так, як говорить нам сам Господь Ісус Христос: «Де є присутні два або три в ім'я Мое, там є присутній і Я між ними». Це були прості, практичні сторони використання кадила і ладану в православній церкві.

Кадіння також містить (несе у собі) більш глибокий, богословський зміст (пояснення).

Так і відомо нам є, що ми створені за подобою та образом Божим. Стаючи християнином, ми «зодягаємося в Христа» (Гл.3:27) і покликані до досконалості Бога (Мф.5.48), Спасіння в Православній Церкві сповняється (ототожнюється) з обожненням, тобто ми стараємося стати богоподібними (Ін.10:34), хоча не по суті, (природи), а тільки по по благодаті.

Кожного разу ми, священники, перед

богослужіння кадимо Святий Престол, який зображає Престол Божий і Святе Святих у християнстві.

Ми кадимо ікони в церкві, які нагадують нам про присутність раю на землі, які дають нам яскраві приклади обожнення святих.

На похоронах ми кадимо тіло померлих братів та сестер у Христі під час похорону, підтверджуючи цим слова апостола Павла де він називає наші тіла храмом Духа Святого (1 Кор.6:19-20), а також свідчимо про нашу єдність у Христі, яку не може розрушити тимчасова розлука через смерть (Ін.11. 25-26).

Ми також кадимо присутніх християн в церкві під час богослужіння, живих членів нашої церкви, щоб підкреслити нашу єдність із святими через благодать Божею і через те, що ми об'єднані образом і подобою Божою.

Ми кадимо все і всіх під час служби, щоб підкреслити як суттєву єдність тих, хто в небесах і тих, хто на землі, так і наголосити (акцентувати) на нашій участі у небесному під час богослужіння. А як загальний висновок то все це, хочу уточнити що ми використовуємо ладан і кадило для нашого власного духовного пробудження, і для того, щоб наш досвід богопоклоніння став більш повним.

А тому, що іде бесіда про кадило, хочу повідомити слідує: «Найбільше кадило в світі є Кадило Ботафумейро. Воно протягом 700 років використовується в соборі Сантяго-Декомпостела. Воно прикріплене канатом до стелі, висотою 160 см і важить не менше 80 кг. Для його наповнення потрібно 40 кг вугілля і ладану. Кадило приводиться в дію шляхом розгойдання вісьмома служителями в багрянному одязі. Швидкість руху кадила досягає 60 км на годину».

Юрій АЛБІЧУК,

священник

с. Верхня Рівна, Мараморощина

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ ТА З НОВИМ 2012 РОКОМ!

Місяць грудень багатий на свята. Так, 13 грудня святкуємо Св. Андрія, 19 грудня – найвеселіше свято року – Святого Миколая, якого уважають захисником дітей. В цей день діти, чемні діти, очікують від Святого Миколая подарунків. Заздалегідь слухнянні діти, адже Св. Миколай все бачить і все знає, пишуть листи про бажані подарунки. І біло-

бородий Миколай приходить ніччю і залишає подарунки в спеціально приготовлених для цього чобітках.

З нагоди зимових свят газета «ВС» бажає всім нашим дітям, учням та студентам гарних, веселих свят, бажаних подарунків під ялинкою чи під подушкою, гарної коляди і щасливого Нового 2012 року!

ЛЕГЕНДИ ПРО РІЗДВЯНУ ЯЛИНКУ

Про Різдвяну ялинку існує багато легенд. Згідно з найпопулярнішою з них, звичай прикрашення Різдвяної ялинки розповсюдився з Німеччини відомим богословом Мартіном Лютером (1483-1546).

Легенда говорить, що у 1500 році, напередодні Різдва, Мартін Лютер, гуляючи по лісу, побачив декілька ялинок, покритих снігом. Вони яскраво виблискували в місячному сяйві, що дуже вразило Лютера своєю красою. Повернувшись додому, він поставив маленьку ялинку посеред кімнати, прикрасив її свічками і запалив їх.

Хоч, по суті, поклоніння деревам, головню вічнозеленим, існувало впродовж тисячоліть. Стародавні єгиптяни, греки вносили

зелені вітки фінікових пальм до своїх будинків і вірили, що це принесе родючість їх полям.

У Франції брат Наполеона І Жером Бонапарт наряджав різдвяну ялинку яскравими подарун-

золота, прикрашена трояндами. А до того в Англії, напередодні Різдва (цей звичай зберігся дотепер), було прийнято прикрашати будинок гостролистом, плющем і омелою.

У Америці прибулі в 1607 р. з Німеччини поселенці привезли з собою і європейську традицію, за якою на Святвечір вони розвішували в своїх будинках гірлянди і віти вічнозелених рослин.

У 1891 р. президент США Бенджамін Гаррісон вперше дозволив встановити наряджену ялинку перед Білим Домом. Незабаром ялинка стала Національним Різдвяним Деревом, хоч з 1901 по 1909 р. президент Рузвельт заборонив рубати ялинки, вва-

Наталя ГУРКІНА

РІЗДВЯНА ЗІРОЧКА

Зірочка на небі
Ясно засіяла,
З Рождеством Христовим
Людство привітала.

Віра і надія
В серці оселились,
Люди до Ісуса
Щиро помолились...

Сергій ГОРДІЄНКО

**ІСУСИК ДО ДІТЕЙ
ПРИЙДЕ**

Різдвяна зірка на небо вийде,
Малий Ісусик до дітей прийде.
Малий Ісусик, Божя Дитинка,
Буде Свят-вечір, буде ялинка.
Буде колядка в кожній хатині,
Настане втіха на Україні.

ками-листами, а його придворні-фаворити повинні були знімати їх.

У Англії при дворі Генріха VIII в 1516 р. була виставлена ялинка із

жаючи це великою шкодою, завданою лісам.

Лише з 1923 р. Різдвяну ялинку в США стали запалювати щорічно.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Вони – наша гордість

КРИСТІАН-ІВАН ЮРАЩУК

Народився Іванко у місті Ліпові Арадського повіту. I-ий і II-ий класи закінчив у Ліпові. Був відмінником, отримавши за обидва роки грамоти за I-ше місце.

Ще з дитячого садка відвідував спортивний клуб у Ліпові – секцію з дзюдо.

Того ж таки року – дошкільник великої групи – на конкурсі виграв III-є місце.

У грудні 2009 р. у спортивному залі м. Сентана відбувся III-й міжповітовий конкурс з дзюдо, в якому брали участь учні-спортсмени із таких повітів: Арад, Тіміш, Гунедоара, Клуж-Напока і Муреш. Іванко завоював I-е місце із категорії 26 кг.

В 2010-му році брав участь у II-ому міжповітовому конкурсі «Кубок спортивного муніципалітету Арад». Конкурував з категорії під 9 років і завоював I-е місце і золоту медаль.

Літом цього року був учасником Міжнародного конкурсу з дзюдо, який відбувся у місті Кракові (Польща).

І там він не осоромив ні батьків, ні тренера, бо піднявся на найвищу сходинку, отримавши першу премію і золоту медаль з категорії 39 кг.

Брав участь також у змаганні по

дзюдо, яке відбулося у Надлаку, завоювавши і тут почесне місце.

Цього року батьки перевели такого малого, але вже «золотого» синопка, у школу м. Арад, а також і до Арадського спортивного клубу «Gloria». Він учень III-ого класу. Про нього писали в газеті «Голос Ліпови».

Іванко любить, як і інші його

ровесники, і не лише, сидіти за комп'ютером, дивитися казки, любить математику, а під час канікул любить відпочивати у бабусі і дідуся у марамороському селі Лузі.

Це рідне село його батька.

Бажає бути надалі відмінником у школі і переможцем у спорті, ставати на найвищий п'єдестал.

Ним гордяться вчителі, батьки і тренер. Він обдарована дитина.

Бажаємо, щоб всі його бажання сповнились і щоб про нього, як кажуть у нас, – говорив світ, як за дзюдоку українця Кристіана-Івана Юращука.

Дай Бог!

Марія ЧУБІКА

Микола ЛЯСЕВИЧ

ШАРАДИ

5. ЯК СЯ НАЗИВАЄ?

Як пташка ся називає,

Котра матінки немає?

Зозуля?! – коли велика!

А коли вона маленька,

То й назва її... «тоненька».

Як, наприклад:

Кажеш, бабка, то «бабулька»,

Як цибуля – «цибулька».

А коли вона зозуля –

То зоветься...

Ні, не скажу! – вибачайте.

Тут самі вже відгадайте!

6. ЦІКАВІСТЬ

Всіх цікавість розбирає,

Кожний бачити жадає,

Хто з цікавістю з-під снігу

Своє личко виставляє?

Анекдот

НАВІЩО БАТЬКИ?

- Татку, - запитує доня, - дітей бузьки приносять?

- Бузьки, бузьки, - відповідає тато.

- А подарунки святий Миколай?

- Так, так, - погоджується батько.

- А для чого ж тоді ви з мамою? - не вгаває мала.

ВЕСЕЛА АБЕТКА

Цитата з класика – Іван Франко, «Фарбований лис»:

– Слухайте, любі мої, – говорив Лис Микита, – і тіштеся! Сьогодні рано святий Миколай виліпив мене з небесної глини – придивіться, яка вона блакитна! І, ожививши мене своїм духом, мовив:

«Звіре Остромисле! В звірячій царстві запанував нелад, несправедливий суд і неспокій. Ніхто там не певний свого життя і свого добра. Іди на землю і будь звірячим царем, заводь лад, суди по правді і не допускай нікому кривдити моїх звірів!».

Святкування українцями Румунії 1000-ліття від зведення Софіївського собору

Собор святої Софії є найдавнішим християнським храмом, який зберігся на східнослов'янських землях, а також найстарішою спорудою Києва. Літописи датують заснування собору як 1017 року, так і 1037 року. Проте в останні роки вчені відстоюють концепцію закладання собору в 1011 році за князя Володимира Великого, а завершення будівництва у 1018 році за Ярослава Мудрого. У 2009 році ЮНЕСКО внесла 1000-річчя заснування Софії Київської до Календаря пам'ятних дат на 2011 рік.

Софійський собор знаходиться на території Софійського монастиря і є складовою Національного заповідника «Софія Київська». Місце для храму було вибрано символічно – саме тут в 1036 році в битві з печенігами кияни отримали перемогу, а у 1037 році Ярослав Мудрий заклав собор, однойменний з великим Константинопольським Софійським собором. Збереглися і через століття дійшли до нас 260 кв.м. мозаїк і 3 тисячі кв.м. фресок. Тут можна побачити зображення Святих і сюжети з Євангелії, а також портрети сім'ї князя Ярослава.

10 грудня українці Румунії обідналися в залі Клузького університету «Бабеш-Бойой», щоб і собі відсвяткувати цю знаменну для християнства подію. З доповідями виступили Іоана-Крістіна Поп, лектор д-р Михаєла Гербіль та лектор д-р Іван Гербіль. Присутні змогли не тільки почути, а й побачити в зображеннях красу та велич цієї архітектурної перлини Київської Русі.

Святкування цієї події Клузькою філією Союзу українців Румунії не є випадковим. Лектор д-р Іван Гербіль мотивує організацію цієї події: «В першу чергу, повинна була існувати якась філія, яка б організувала святкування цього заходу – 1000-ліття від початку зведення Софіївського собору.

Чому саме ми, Клузька філія, вирішили відсвяткувати цю подію? В першу чергу, Клуж є університетським центром, де вивчення старослов'янської мови, історії давньої української мови, історії, і, правильно було б сказати, історії мови східних слов'ян, відбувається на високому рівні. До святкування цього заходу причетні і ми, українці Румунії, у певній мірі. Якшо

добре подумати, то вона була піднята на початку 11 століття. Українці, які прийшли на територію Румунії в 12-13 століттях, вже були охрещеними. А хто ж їх охрестив? Той, хто охрестив і Київську Русь, тобто Володимир Великий. Святкування цієї події світового значення, адже він був занесений до спадщини ЮНЕСКО, повинно було здійснити і українцями Румунії, а також українцями інших країн Європи та світу. І дотепер існують суперечки, кому належить підняття Софійського собору: Володимиру, чи його сину Ярославу. Я гадаю, що це був Володимир. Насамперед тому, що в 988 році він розпочав хрещення Київської Русі, а це було в першу чергу духовне хрещення. Для матеріалізації цього процесу мала бути піднята належна споруда, бо ж, як казав і

апостол Яков: «Віра без діл – мертва». Гадаю, що таким чином Володимир продовжив у матеріальній формі охрещування Київської Русі».

Для українців Румунії релігія є важливою і невід'ємною складовою повсякденного життя; можливо, це й пояснює у великій мірі, чому зал бу переповнений. Пан Іван Гербіль підтвердив моє припущення: «Не тільки цей захід, а і, взагалі, на будь-який захід, присвячений скарбу ЮНЕСКО, світовому скарбу, люди приходять із задоволенням, слухають доповіді, переглядають зображення і відходять збагаченими, поповненими. Я переконаний, що і на цьому заході, окрім, так би мовити, матеріальної інформації, як, наприклад, коли була збудована трапеза або інша споруда, люди почерпнули й іншу інформацію, духовну, побачили, принаймні українці, своє минуле, звідки походять і куди дійшло християнство та віра. Я гадаю, що навіть якщо християнство в Україні розпочалося в 988 році, підняття Софійського собору стало символом віри в Бога і допомогло усвідомити, що треба розвинути те християнство, яке в той період було ще на самому його початку, до зрілості».

Лектор д-р Михаєла Гербіль розповіла про мету цього заходу: «Сьогодні ми відзначили 1000 років від підняття собору Святої Софії в Києві. Проведення цього заходу відбулося з метою ознайомлення присутніх із значенням та роллю Софійського Собору в релігійному та культурному середовищі України. Не знаю, в якій мірі українцям Румунії відомі дані про будівництво цього собору та значення, яке лежить в основі цієї споруди. Треба згадати і підкреслити той факт, що Софійський собор зберіг свою роль – понести далі своє християнське повідомлення віруючим Київської Русі».

Свої враження про захід дізнаємося від Мотрі Крамар, пенсіонерки, колишньої вчительки російської мови: «Було дуже цікаво. Молоді професори, які працюють зараз у Клузі, приготували дуже гарно свої доповіді, студенти, які вчаться у Клузі, проспівали гарні українські пісні, наприкінці дві колядки, знані всіма українцями не тільки Румунії, а, мабуть, і України. Були прекрасні фільми про Київський Софійський собор, які прокоментував лектор д-р Іван Гербіль, а пані лектор д-р Михаєла Гербіль так само представила дуже цікаву роботу про Київський Софійський собор. Ми дуже раді, що в Клузі відбуваються такі зустрічі з українцями, де ми маємо можливість довідатися чогось нового, додати до своїх знань нові знання».

Людмила ДОРОШ

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Головний редактор – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії